

Aliağa Kent Belleği Ansiklopedisi

30.03.2026 18:07 tarihinde oluşturuldu

Aliağa Kent Belleği Ansiklopedisi

Bu derleme; Aliağa Kent Belleği içinde yayınlı tüm maddeleri giriş bölümü, içindikiler akışı ve tam makale gövdeleriyle birlikte tek PDF içinde toplar.

Toplam madde: 13

Giriş

Bu derleme, Aliağa Kent Belleği içindeki yayınlı maddeleri tek bir PDF dosyasında toplar ve araştırma, arşiv okuması ve baskı kullanımını kolaylaştırır.

PDF İçeriğinde Neler Var?

- Agora Caddesi Kapısı
- Aigai Antik Kenti
- Aliağa
- Aliağa
- Doğu Kilise
- Gryneion Antik kenti
- Helvacı Kilimi
- Kuzey Hamam
- Kuzey Nekropolisi
- Kyme Antik Kenti

11. Myrina Antik Kenti

12. tarihi yapılar

13. Tisna Antik Kenti

Agora Caddesi Kapısı

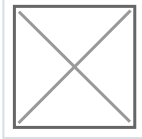
Aigai Antik Kenti'nin merkezini çevreleyen iç sur duvarları üzerinde yer alan Agora Caddesi Kapısı, kente giriş sağlayan önemli ulaşım ve geçiş noktalarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Antik kent dokusu içerisinde stratejik bir konuma sahip olan bu kapı, sur sistemi ile kent içi kamusal alanlar arasındaki bağlantıyı kuran başlıca girişlerden biridir. Kapıdan başlayan yol güzergâhının, kentin önemli kamusal alanlarından biri olan **Yukarı Agora'ya** kadar uzanması, yapının yalnızca savunma sistemi içinde değil, aynı zamanda kent içi dolaşım ve kamusal yaşam bakımından da önemli bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Agora Caddesi Kapısı'nda yürütülen arkeolojik kazı çalışmaları **2006 yılında tamamlanmıştır**. Kazılar sırasında açığa çıkarılan mimari buluntular, yapının anıtsal nitelikte bir giriş düzenlemesine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle ele geçen taş mimari parçalar, kapının üst örtü sisteminde **kemerli bir mimari düzenleme** bulunduğunu göstermektedir.

Bu durum, yapının yalnızca işlevsel bir geçiş kapısı olmadığını; aynı zamanda estetik ve temsil gücü yüksek bir kent kapısı olarak tasarlandığını düşündürmektedir. Kemerli kapılar, antik kentlerde çoğu zaman kentsel prestij, düzenin ve mimari bütünlüğün simgesi olarak öne çıkmaktadır. Kazı çalışmaları sırasında ayrıca **yazıtlı bir arşitrava** ait blok parçaları da ele geçirilmiştir. Ancak yapılan değerlendirmeler sonucunda, söz konusu yazıtın doğrudan Agora Caddesi Kapısı'na ait olmadığı; kentin terk edilmesinden sonraki süreçte başka bir yapıdan sökülerek bu alana taşınmış olduğu anlaşılmıştır. Bu tür devşirme kullanım örnekleri, antik kentlerde geç dönemlerde ya da kentin kullanım sonrası evrelerinde sıkça karşılaşılan uygulamalardan biridir. Buna rağmen, ele geçen yazıt kentin tarihî geçmişi ve imar faaliyetleri bakımından son derece önemli bilgiler sunmaktadır. Bulunan yazıtın, **Latince ve Hellençe çift dilli yazıt geleneğine uygun** bir metne ait olduğu belirlenmiştir. Latince metnin tam biçimi şu şekildedir: **"TI-CAESAR-DIVI-AVG-F-DIVI-IVLI-N-AVG-P-M-TR-POT-XXXVI-IMP-VIII-COS-V-CONDITOR-VNO-TEMPORE-XII-VRBIVM-TERRAE-MOTV-VEXATARVM-TEMPLUM-RESTITVIT"** Bu yazıtın **MS 34-35 yıllarına** tarihlendiği anlaşılmaktadır. Metin, Roma İmparatoru **Tiberius Caesar** dönemine işaret etmekte ve deprem nedeniyle zarar gören kentlerde gerçekleştirilen yeniden inşa ve onarım faaliyetlerini belgelemektedir. Yazıt içeriği, özellikle

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 17:38
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORİLER	
Genel Tarihi Yapılar	
ETİKETLER	
Tarih Kültür	

MS 17 yılında meydana gelen büyük Lydia Depremi sonrasında zarar gören yerleşimlerde yürütülen imar çalışmalarına ilişkin tarihsel veriler sunması bakımından önem taşımaktadır. Antik kaynaklar ve epigrafik veriler ışığında değerlendirildiğinde, bu büyük depremin Batı Anadolu'daki birçok kenti etkilediği, bazı kamusal yapıların ve kutsal alanların yeniden inşa edildiği bilinmektedir. Söz konusu yazıt, Aigai'ın da bu büyük doğal afetin etkilediği kentler arasında değerlendirilmesine katkı sunmakta; aynı zamanda Roma İmparatorluk yönetiminin deprem sonrası kentlerin yeniden ayağa kaldırılması sürecindeki rolünü göstermektedir. Yazıtın kapının özgün parçası olmamakla birlikte burada bulunmuş olması, kentteki mimari elemanların zaman içinde farklı yapılarda ikinci kez kullanılmış olabileceğini göstermesi bakımından da ayrıca önemlidir. Bu durum, kentin kullanım evreleri, terk edilme süreci ve malzeme dolaşımı açısından dikkat çekici bir arkeolojik veri niteliği taşımaktadır. Agora Caddesi Kapısı, konumu ve bağlandığı güzergâh itibarıyla Aigai Antik Kenti'nin **kamusal merkezine açılan başlıca girişlerden biri** olarak öne çıkmaktadır. Kapının Yukarı Agora'ya uzanan bir aks üzerinde bulunması, bu yapının ticari, idari ve sosyal yaşamın odak noktalarına erişimde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Kent kapıları yalnızca giriş-çıkış işlevi gören mimari unsurlar değil; aynı zamanda güvenlik, kontrol, temsil ve yönlendirme işlevlerini de bünyesinde barındıran yapılar olarak değerlendirilmelidir. Agora Caddesi Kapısı da bu yönüyle Aigai'nin kent planlaması, sur sistemi ve kamusal yaşam organizasyonu hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Mimari buluntular, yazıt parçaları ve kapının kent içindeki konumu birlikte değerlendirildiğinde, Agora Caddesi Kapısı'nın Aigai Antik Kenti'nin **mimari bütünlüğü, tarihî sürekliliği ve kentsel organizasyonu** açısından yüksek öneme sahip bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Yapı, hem sur sistemiyle olan ilişkisi hem de Yukarı Agora'ya yönelen ana güzergâh üzerinde yer alması sebebiyle, antik kentin mekânsal kurgusunu anlamada temel unsurlardan biri niteliğindedir. Bu yönleriyle Agora Caddesi Kapısı, Aigai'nin tarihî kimliğini, kamusal yapısını ve arkeolojik mirasını yansıtan önemli kültür

varlıkları arasında yer almaktadır.test

Aigai Antik Kenti

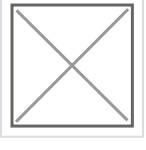
Aliağa'nın yaklaşık 30 km yakınında bulunan ve Nemrut Kale adıyla anılan Aigai, Herodot'un bahsettiği Batı Anadolu'daki 12 Aiol kentinden biridir.

Aliağa'nın yaklaşık 30 km yakınında bulunan ve Nemrut Kale adıyla anılan Aigai, Herodot'un bahsettiği Batı Anadolu'daki 12 Aiol kentinden biridir. Çevreye hakim bir konumdaki kayalık bir tepe üzerinde bulunan kentin tarihi, M.Ö. 8.yüzyıla kadar inmektedir. M.S. 17 yılındaki depremde büyük ölçüde hasar gördüğü ve onarım geçirdiği, Hellenistik dönemde ise önemli bir ticari merkez olduğu anlaşılan kentte 2004 yılından itibaren günümüze kadar kazı çalışmaları kapsamlı olarak yapılmaktadır. 2018 yılında ise özellikle Vomitorium'da (Tiyatro Giriş Binası) kazı çalışmaları yapılmıştır. Kentin surları arazinin durumuna göre inşa edilmiştir. Surlar içinde üç katlı agora ve bu yapıyı taşıyan duvarlar, meclis binası, teras duvarlı stadyum, tiyatro ve Demeter Tapınağı gibi kalıntılar bulunmaktadır.

Aigai Antik Kenti Arkeolojik Kazıları Aliağa Belediyesi tarafından 2020 yılından bu yana desteklenmektedir.

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:46
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER	
Genel Tarihi Yapılar	
ETIKETLER	
Tarih Kültür Sanat	

Aliğa

1623-1640 yılları arasında hüküm süren Osmanlı Padişahı 4. Murad Bağdat Seferi dönüşünde savaş boyunca Osmanlı'ya yardım eden bazı Arap Aşiretlerini iskan politikası gereğince Anadolu'ya getirip onlara Batı Anadolu'da geniş topraklara yerleştirmiştir. Araboğulları aşiretinden Esseyid Abdülkerim Ağa'ya günümüzde Aliğa ilçesinin bulunduğu bölgedeki topraklara [yerleşmiştir](#).

1682'de tarihe 2. Viyana kuşatması olarak geçen ve 16 yıl süren savaş Osmanlı Devletini askeri, siyasal ve ekonomik yönden çok zayıflatmış, 1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşmasıyla ilk toprak kayıpları başlamıştır. Osmanlı tımar sisteminin bozulmuş, miri ve vakıf arazileri büyük toprak sahiplerinin ellerine geçmiştir. 1730'lu yıllardan 1839 yılına kadar sürecek 1 asır boyunca Osmanlı devlet otoritesi zayıflamış ve Ayanlar dönemi adı verilen bir dönem yaşanmıştır Batı Anadolu'da Kara Osmanoğlu ailesi, Arapoğulları Ailesi gibi Ayanlık aileleri gücü eline geçirmiştir. Bergama'dan Menemen'e kadar büyük bir bölge de Araboğulları tarafından kontrol [edilmiştir](#).

Osmanlı döneminde önemli bir yerleşim yeri olan Güzelhisar Arapoğulları ailesi tarafından 1712 ile 1812 yılları arasında ayanlık ile yönetilmiştir. Arapoğullarından Esseyid Ali Ağa 1760 ile 1780 yılları arasında Güzelhisar Voyvodası/ayanı olarak bölgeye hükmetmiştir. Aliğa ilçesinin adının kaynağı bölgenin ayanı Esseyid Ali Ağa'dır. 1763 yılında Güzelhisar'da Ali Ağa Camiini yaptırmıştır. Bölgede büyük siyasal ve ekonomik güç elde eden ayan Esseyid Ali Ağa Güzelhisar'ın denizle buluştuğu kıyılara kadar uzanan geniş bir bölgedeki toprakların sahibi olmuş, bu topraklar "Aliğa Çiftliği" olarak anılmaya [başlanmıştır](#).

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:00
Oluşturan	Sema
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER	
Tarihi Yapılar Din ve Mitoloji	
ETIKETLER	
Tarih Kültür	

Osmanlı arşivlerinde günümüzdeki Aliağa kent merkezinin bulunduğu yerde Rum çiftçilerin ikamet ettiği Kilise Pınarı köyünün bulunduğu dair kayıtlar bulunmaktadır. Bir kilise (Günümüzde Aliağa Merkez Camii) ve su kaynağı etrafında oluşan köyün adı 19.yüzyılın başlarından itibaren çiftliğin genel adıyla bütünleşerek Aliağa Çiftliği Köyüne dönüşmüştür. 1827/1828 yılı kayıtlarında Aliağa Çiftliği'nden ilk kez bahsedildiği görülmektedir. 1844-45 yıllarına gelindiğinde Güzelhisar Kazası içinde “Aliağa Çiftliği Köyü” olarak resmi kayıtlarda ismi geçmeye başlamıştır.

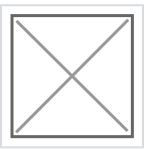
1840'lı yıllardan itibaren Levanten Baltazzi ailesi bölgedeki toprakların sahibi olmaya başlamıştır. Bu yıllardan, Milli Mücadelenin sonuçlandığı 1922 yılına kadar Aliağa Çiftliği ve çevredeki araziler Baltazzi ailesinin mülküdür. Baltazzi ailesi 1876'da Aliağa Çiftliği'nde 12.000 m²lik bir bahçenin içine 3 katlı bir konak yaptırmıştır. Bu konağın üçüncü katı, 1915 yılı mart ayında İngiliz savaş gemilerinin kıyıyı top ateşine tutması sonucu yıkılmıştır. Konak, 1933 yılında Vali Kazım Dirik tarafından okula dönüştürülmüş ve Cumhuriyetin 10. yılında Aliağa (Atatürk) İlkokulu olarak eğitime [başlamıştır](#).

Tarihçe

Aliağa, [İzmir](#) ve [Bergama](#) uygarlıklarından izler taşımaktadır. [Ege Denizi](#) kıyılarında sayıları 30'u aşan [Aiolis](#) kentleri arasında en büyük ve önemlilerini oluşturan 12 kentten 4'ü [Aigai](#), [Kyme](#), [Myrna](#) ve [Gryneion](#) ilçe sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Aliağa, 1937'de [Menemen](#)'e bağlı bucak olmuştur. 1952'de belediye teşkilatı kurulmuştur.[2] 21 Ocak 1982'de Menemen'den ayrılarak ilçe olmuştur. Aliağa bucağındaki dokuz köye ek olarak Menemen'in merkez bucağından üç, Foça'nın Yenifoça bucağından iki, Bergama'nın Zeytindağ bucağından altı köy daha yeni kurulan ilçeye bağlanmıştır.[3]

Aliağa'da eski yıllarda tarım ana ekonomik faaliyet kolu iken, devlet ve özel sektör yatırımlarıyla sanayi ve liman kentine dönüşmüştür.

Coğrafya

İzmir'in kuzeyinde, [Çandarlı Körfezi](#)'nin kıyısında konumlanan Aliağa'nın yüzölçümü 379 km²dir.[1] İlçenin kuzeyinde [Bergama](#), güneyinde [Foça](#) ve [Menemen](#) ilçeleri, doğusunda [Manisa](#) ilinin [Yunusemre](#) ilçesi, batısında [Ege Denizi](#) bulunmaktadır.

İlçe toprakları dağlar, platolar, alçak tepeler ile Güzelhisar Deltası, Güzelhisar Grabeni, kıyı düzlükleri ve alüvyal düzlüklerden oluşur. Hakim litolojik kayalar [andezit](#), [bazalt](#), [tuf](#) ve [anglomerat](#)ır.

Aliağa ilçe merkezinin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 20 metredir.[4] Karahasan Dağı 854 m, Çirkince Tepe 509 m, Akkemik Dağı 498 m, Karadevrit Tepe 423 m ile önemli yükseltilerdir. Batı Anadolu grabenleri oluşurken tektonizma sonucu kırıklardan volkanik malzeme çıkışı yaşanmıştır. Karahasan Dağı bu sırada oluşan volkanik bir dağdır. Bozdevrit Tepe ve Karadevrit Tepe [Miyosen](#) devrinde oluşmuş volkanik tepelerdir.

İlçe topraklarının yaklaşık ortasından, GD-KB yönünde Güzelhisar Grabeni uzanır. [Graben](#) içine yerleşen Güzelhisar Çayı Ege Denizi'ne döküldüğü alanda 4,7 km² büyüklüğünde delta oluşturmuştur. Güzelhisar Deltası'nın Aliağa koyu kenarındaki küçük lagün Aliağa Kuş Cenneti'nin[5] bulunduğu önemli bir sulak alandır. Çay denize dökülmeden önce Karaalan Ovası'nda akar.

Tarımda kullanılması gereken 1., 2., 3. ve 4. sınıf araziler ilçe topraklarının %32,1'ini oluşturur. Tarıma uygun olmayan 5. 6. ve 7. sınıf araziler %67,9 oranındadır.

Aliağa Yarımadası'nın batı ucunda, Ilıca Burun'da tektonik sıcak su kaynağı bulunur. İlçe kıyıları enine tip kıyılardandır. Pek çok [koy](#) ve [burundan](#) oluşur. 37 km'si alçak kıyı, 26 km'si yüksek kıyı toplam 63 km uzunluğunda kıyıya sahiptir. Çandarlı Körfezi'nde kıyıya yakın küçük adalar bulunur: Akkuş Adası, Bozburun Adalar, İkiz Adalar.

İklim

Aliağa'nın iklimi yazları sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı [Akdeniz iklimi](#)'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 16,5 °C, yıllık sıcaklık farkı 18 °C'dir. Sıfır derecenin altında aylık ortalama sıcaklık görülmez. En soğuk ay (ocak-şubat) 8,2 °C, en sıcak ay (temmuz) 26,2 °C'dir. Güneş ışınları 21 Aralık'ta 24 °C, 21 Mart ve 23 Eylül'de 51 °C, 21 Haziran'da 74 °C ile gelir. Güneş ışınlarının geliş açıları arasında yaklaşık 47 °C'lik fark bulunur.

Rüzgâr, en çok KD yönünden %34,4 sıklıkta, en az ise Güney yönünden %5,8 sıklıkla eser.

Yağışın yıllık ortalaması 484 mm'dir. 106,7 mm ile en fazla yağış aralıkta, en az yağış temmuz ayında (0,1 mm) görülür. Toplam yağışın %45,3'ü (219,1 mm) kış mevsiminde düşer. Yazlar sıcak ve kurudur, toplam yağışın ancak %2,2'si (104,7 mm) düşer. Yağışların %30,9'u ilkbahar, %21,6'sı sonbaharda düşer.

Hidroğrafya

Güzelhisar Çayı: Yunt Dağı'ndan kaynağını alır. Manisa Merkez ilçede bulunan [Güzelhisar Barajı](#)'ndan çıktıktan sonra Aliğa sınırlarına girer. Aliğa Koyu'nun kuzeyinden Çandarlı Körfezi'ne ulaşır. İlçe topraklarından Sirçe Dere ve Kunduz Dere çaya katılır. İlçede bazı mevsimlik akarsular bulunur: Karaali Dere, Türünlü Dere, Karaosman Dere, Karazeytin Dere, Sazlık Dere, Dedeköy Deresi, Uzunhasan Dere, Himmet Dere, Zindan Dere, Çınarlı Dere, Arap Deresi, Hatun Dere, Hayıtlı Dere.

Toprak

Kireçsiz kahverengi toprakları, ilçe topraklarının %67,5'ini kapsar. volkanik kayaçlar üzerinde bulunur, üzerlerinde garig, maki veya kuru orman bulunabilir.

Kahverengi orman toprakları, ilçe topraklarının %7,7'sinde görülür. Kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları %1,3, kireçsiz kahverengi orman toprakları %1,2 oranında görülür. %5,6 oranında [rendzina](#) ile tuzlu alkali topraklar gibi intrazonal topraklar yaygındır. Alüvyal topraklar ilçenin %5,2'sinde görülür.

Bitki örtüsü

Aliğa topraklarında orman, maki ve garig bitki örtüsü görülür. Orman alanı insan tahribi ile daralmıştır. Ormanlarda genellikle kızılçam hakimdir, orman altı örtüsü makilerden oluşur. Ormanın tahrip edildiği alanlarda maki türleri olan; kermez meşesi, katran ardıcı, akçakesme, katırtırnağı, menengiç, palamut meşesi, ahlata yaygındır. Dere kenarlarındaki nemli alanlarda bu türlerin yanında mersin, defne, erguvan, laden, hayıt ve zakkum eklenir.

İnsan tahribi ve aşırı otlatmanın olduğu alanlarda diz boyu, bazıları kışın yaprak döken *garig* bitki topluluğu hakimdir. Ateş diken, karaçalı, abdestbozan, kekik, kermez meşesi, laden, akçakesme ilçede görülen garig türleridir.

Nüfus

Aliğa, yöresi insanlar tarafından [Neolitik](#) çağdan itibaren yerleşme ve tarım amacıyla kullanılmaktadır. 1960'lı yıllardan sonra sanayi gelişmeye başlamıştır. 1935-1970 arasında %92 artan nüfus, 1970-2011 arasında %306 artmıştır. 1960 yılından sonra İzmir ilçelerinden merkez nüfus artışı en fazla Aliğa'da gerçekleşmiştir. Aliğa nüfusu 2020 yılına göre 101.242. Bu nüfus, 55.293 erkek ve 45.949 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %54,61 erkek, %45,39 kadındır.

Sınırları içerisinde [Petrol Ofisi](#), [Petkim Petrokimya Holding](#), [TÜPRAŞ](#)'a ait [İzmir Rafinerisi](#), [SOCAR](#)'a ait [STAR Rafineri](#) gibi büyük şirketleri ve sanayi kuruluşlarını barındırmaktadır. Türkiye'deki tek resmi

gemi söküm bölgesi Aliğa'da bulunmaktadır. Gemi söküm tesisleri kapasite açısından 1986'da Taylan ve Güney Kore'den sonra 3. olmuştur. Günümüzde tonaj açısından Çin, Hindistan, Bangladeş, Pakistan, ABD'den sonra dünya altıncısıdır.[18] Gemi söküm tesisleri demir-çelik ve haddehanelere hurda demir üretirler. 2019'da ilçede 2,8 milyar yatırımla vasıflı çelik ürünlerinin üretileceği bir endüstri bölgesi kurulması kararlaştırıldı.[19][20]

Aliğa sanayi bölgesinde İzdemir Enerji Aliğa Termik Santrali ithal kömürle elektrik üretmektedir.

Aliğa günümüzde önemli bir ticaret potansiyeline sahip liman kentidir. Kıyıda bulunan koylar doğal liman özelliği gösterir. Aliğa koyu, Nemrut Koyu, Aliğa Yarımadasında büyük gemilerin yanaşabileceği iskeleler bulunur.

Aliğa şehir merkezinin güneyindeki Biçer Ovası haddehaneler ve demir-çelik fabrikaları önemli oranda kirliliğe neden olmaktadır. Çevrede ürün kalitesi ve verim düşmüştür. Fabrikalar, sanayi depoları, tır parkları, hurda depoları, tamirhaneler ile kara ve demiryolu önemli tarım arazilerini işgal etmiştir.

Aliğa ilçe topraklarının; %44,1'i tarım toprakları, %19,9'u çayır-mera, %21'i fundalık-orman, %14,9'u tarım dışı kullanılan alandır. Tarım ürünlerinden pamuk, zeytin, mısır ve üzüm önemlidir. Tarım alanlarının %47,7'sinde tarla ürünleri yetiştirilir. Tarla alanlarının %39,6'sında zeytin yetiştirilir. %21 olan fundalık ve orman arazisinin, %14,7'si fundalık, ancak %6,3'ü ormandır.

Geniş bir plaj alanına ve bir kuş cennetine sahip olan Aliğa, daha çok yerli turistlerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca Aliğa'da Ağapark, Anatolia ve Aliğa Halk Plajı da bulunur.

Aliğa

1623-1640 yılları arasında hüküm süren Osmanlı Padişahı 4. Murad Bağdat Seferi dönüşünde savaş boyunca Osmanlı'ya yardım eden bazı Arap Aşiretlerini iskan politikası gereğince Anadolu'ya getirip onlara Batı Anadolu'da geniş topraklara yerleştirmiştir. Araboğulları aşiretinden Esseyyid Abdülkerim Ağa'ya günümüzde Aliğa ilçesinin bulunduğu bölgedeki topraklara [yerleşmiştir](#).

1682'de tarihe 2. Viyana kuşatması olarak geçen ve 16 yıl süren savaş Osmanlı Devletini askeri, siyasal ve ekonomik yönden çok zayıflatmış, 1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşmasıyla ilk toprak kayıpları başlamıştır. Osmanlı tımar sisteminin bozulmuş, miri ve vakıf arazileri büyük toprak sahiplerinin ellerine geçmiştir. 1730'lu yıllardan 1839 yılına kadar sürecek 1 asır boyunca Osmanlı devlet otoritesi zayıflamış ve Ayanlar dönemi adı verilen bir dönem yaşanmıştır Batı Anadolu'da Kara Osmanoğlu ailesi, Arapoğulları Ailesi gibi Ayanlık aileleri gücü eline geçirmiştir. Bergama'dan Menemen'e kadar büyük bir bölge de Araboğulları tarafından kontrol [edilmiştir](#).

Osmanlı döneminde önemli bir yerleşim yeri olan Güzelhisar Arapoğulları ailesi tarafından 1712 ile 1812 yılları arasında ayanlık ile yönetilmiştir. Arapoğullarından Esseyyid Ali Ağa 1760 ile 1780 yılları arasında Güzelhisar Voyvodası/ayanı olarak bölgeye hükmetmiştir. Aliğa ilçesinin adının kaynağı bölgenin ayanı Esseyyid Ali Ağa'dır. 1763 yılında Güzelhisar'da Ali Ağa Camiini yaptırmıştır. Bölgede büyük siyasal ve ekonomik güç elde eden ayan Esseyyid Ali Ağa Güzelhisar'ın denizle buluştuğu kıyılara kadar uzanan geniş bir bölgedeki toprakların sahibi olmuş, bu topraklar "Aliğa Çiftliği" olarak anılmaya [başlanmıştır](#).

Osmanlı arşivlerinde günümüzdeki Aliğa kent merkezinin bulunduğu yerde Rum çiftçilerin ikamet ettiği Kilise Pınarı köyünün bulunduğu dair kayıtlar bulunmaktadır. Bir kilise (Günümüzde Aliğa Merkez Camii) ve su kaynağı etrafında oluşan köyün adı 19.yüzyılın başlarından itibaren çiftliğin genel adıyla bütünleşerek Aliğa Çiftliği Köyüne dönüşmüştür. 1827/1828 yılı kayıtlarında Aliğa Çiftliği'nden ilk kez bahsedildiği görülmektedir. 1844-45 yıllarına gelindiğinde Güzelhisar Kazası içinde "Aliğa Çiftliği Köyü" olarak resmi kayıtlarda ismi geçmeye başlamıştır.

1840'lı yıllardan itibaren Levanten Baltazzi ailesi bölgedeki toprakların sahibi olmaya başlamıştır. Bu yıllardan, Milli Mücadelenin sonuçlandığı 1922 yılına kadar Aliğa Çiftliği ve çevredeki araziler

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:10
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER	
Genel	
ETIKETLER	
Tarih	

Baltazzi ailesinin mülküdür. Baltazzi ailesi 1876'da Aliğa Çiftliği'nde 12.000 m²lik bir bahçenin içine 3 katlı bir konak yaptırmıştır. Bu konağın üçüncü katı, 1915 yılı mart ayında İngiliz savaş gemilerinin kıyıyı top ateşine tutması sonucu yıkılmıştır. Konak, 1933 yılında Vali Kazım Dirik tarafından okula dönüştürülmüş ve Cumhuriyetin 10. yılında Aliğa (Atatürk) İlkokulu olarak eğitime [başlamıştır](#).

Tarihçe

Aliğa, [İzmir](#) ve [Bergama](#) uygarlıklarından izler taşımaktadır. [Ege Denizi](#) kıyılarında sayıları 30'u aşan [Aiolis](#) kentleri arasında en büyük ve önemlilerini oluşturan 12 kentten 4'ü [Aigai](#), [Kyme](#), [Myrna](#) ve [Gryneion](#) ilçe sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Aliğa, 1937'de [Menemen](#)'e bağlı bucak olmuştur. 1952'de belediye teşkilatı kurulmuştur.[2] 21 Ocak 1982'de Menemen'den ayrılarak ilçe olmuştur. Aliğa bucağındaki dokuz köye ek olarak Menemen'in merkez bucağından üç, Foça'nın Yenifoça bucağından iki, Bergama'nın Zeytindağ bucağından altı köy daha yeni kurulan ilçeye bağlanmıştır.[3]

Aliğa'da eski yıllarda tarım ana ekonomik faaliyet kolu iken, devlet ve özel sektör yatırımlarıyla sanayi ve liman kentine dönüşmüştür.

Coğrafya

İzmir'in kuzeyinde, [Çandarlı Körfezi](#)'nin kıyısında konumlanan Aliğa'nın yüzölçümü 379 km²dir.[1] İlçenin kuzeyinde [Bergama](#), güneyinde [Foça](#) ve [Menemen](#) ilçeleri, doğusunda [Manisa](#) ilinin [Yunusemre](#) ilçesi, batısında [Ege Denizi](#) bulunmaktadır.

İlçe toprakları dağlar, platolar, alçak tepeler ile Güzelhisar Deltası, Güzelhisar Grabeni, kıyı düzlükleri ve alüvyal düzlüklerden oluşur. Hakim litolojik kayalar [andezit](#), [bazalt](#), [tüf](#) ve [anglomerad](#)ır.

Aliğa ilçe merkezinin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 20 metredir.[4] Karahasan Dağı 854 m, Çirkince Tepe 509 m, Akkemik Dağı 498 m, Karadevrit Tepe 423 m ile önemli yükseltilerdir. Batı Anadolu grabenleri oluşurken tektonizma sonucu kırıklardan volkanik malzeme çıkışı yaşanmıştır. Karahasan Dağı bu sırada oluşan volkanik bir dağdır. Bozdevrit Tepe ve Karadevrit Tepe [Miyosen](#) devrinde oluşmuş volkanik tepelerdir.

İlçe topraklarının yaklaşık ortasından, GD-KB yönünde Güzelhisar Grabeni uzanır. [Graben](#) içine yerleşen Güzelhisar Çayı Ege Denizi'ne döküldüğü alanda 4,7 km² büyüklüğünde delta oluşturmuştur. Güzelhisar Deltası'nın Aliğa koyu kenarındaki küçük lagün Aliğa Kuş Cenneti'nin[5] bulunduğu önemli bir sulak alandır. Çay denize dökülmeden önce Karaalan Ovası'nda akar.

Tarımda kullanılması gereken 1., 2., 3. ve 4. sınıf araziler ilçe topraklarının %32,1'ini oluşturur. Tarıma uygun olmayan 5. 6. ve 7. sınıf araziler %67,9 oranındadır.

Aliağa Yarımadası'nın batı ucunda, Ilıca Burun'da tektonik sıcak su kaynağı bulunur. İlçe kıyıları enine tip kıyılardandır. Pek çok **koy** ve **burundan** oluşur. 37 km'si alçak kıyı, 26 km'si yüksek kıyı toplam 63 km uzunluğunda kıyıya sahiptir. Çandarlı Körfezi'nde kıyıya yakın küçük adalar bulunur: Akkuş Adası, Bozburun Adalar, İkiz Adalar.

İklim

Aliağa'nın iklimi yazları sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı **Akdeniz iklimi**'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 16,5 °C, yıllık sıcaklık farkı 18 °C'dir. Sıfır derecenin altında aylık ortalama sıcaklık görülmez. En soğuk ay (ocak-şubat) 8,2 °C, en sıcak ay (temmuz) 26,2 °C'dir. Güneş ışınları 21 Aralık'ta 24 °C, 21 Mart ve 23 Eylül'de 51 °C, 21 Haziran'da 74 °C ile gelir. Güneş ışınlarının geliş açıları arasında yaklaşık 47 °C'lik fark bulunur.

Rüzgâr, en çok KD yönünden %34,4 sıklıkta, en az ise Güney yönünden %5,8 sıklıkla eser.

Yağışın yıllık ortalaması 484 mm'dir. 106,7 mm ile en fazla yağış aralıkta, en az yağış temmuz ayında (0,1 mm) görülür. Toplam yağışın %45,3'ü (219,1 mm) kış mevsiminde düşer. Yazlar sıcak ve kurudur, toplam yağışın ancak %2,2'si (104,7 mm) düşer. Yağışların %30,9'u ilkbahar, %21,6'sı sonbaharda düşer.

Hidroğrafya

Güzelhisar Çayı: Yunt Dağı'ndan kaynağını alır. Manisa Merkez ilçede bulunan **Güzelhisar Barajı**'ndan çıktıktan sonra Aliağa sınırlarına girer. Aliağa Koyu'nun kuzeyinden Çandarlı Körfezi'ne ulaşır. İlçe topraklarından Sirçe Dere ve Kunduz Dere çaya katılır. İlçede bazı mevsimlik akarsular bulunur: Karaali Dere, Türünlü Dere, Karaosman Dere, Karazeytin Dere, Sazlık Dere, Dedeköy Deresi, Uzunhasan Dere, Himmet Dere, Zindan Dere, Çınarlı Dere, Arap Deresi, Hatun Dere, Hayıtlı Dere.

Toprak

Kireçsiz kahverengi toprakları, ilçe topraklarının %67,5'ini kapsar. volkanik kayalar üzerinde bulunur, üzerlerinde garig, maki veya kuru orman bulunabilir.

Kahverengi orman toprakları, ilçe topraklarının %7,7'sinde görülür. Kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları %1,3, kireçsiz kahverengi orman toprakları %1,2 oranında görülür. %5,6 oranında **rendzina** ile tuzlu alkali topraklar gibi intrazonal topraklar yaygındır. Alüvyal topraklar ilçenin %5,2'sinde

görülür.

Bitki örtüsü

Aliğa topraklarında orman, maki ve garig bitki örtüsü görülür. Orman alanı insan tahribi ile daralmıştır. Ormanlarda genellikle kızılçam hakimdir, orman altı örtüsü makilerden oluşur. Ormanın tahrip edildiği alanlarda maki türleri olan; kermez meşesi, katran ardıcı, akçakesme, katırtırnağı, menengiç, palamut meşesi, ahlat yaygındır. Dere kenarlarındaki nemli alanlarda bu türlerin yanında mersin, defne, erguvan, laden, hayıt ve zakkum eklenir.

İnsan tahribi ve aşırı otlatmanın olduğu alanlarda diz boyu, bazıları kışın yaprak döken *garig* bitki topluluğu hakimdir. Ateş diken, karaçalı, abdestbozan, kekik, kermez meşesi, laden, akçakesme ilçede görülen garig türleridir.

Nüfus

Aliğa, yöresi insanlar tarafından **Neolitik** çağdan itibaren yerleşme ve tarım amacıyla kullanılmaktadır. 1960'lı yıllardan sonra sanayi gelişmeye başlamıştır. 1935-1970 arasında %92 artan nüfus, 1970-2011 arasında %306 artmıştır. 1960 yılından sonra İzmir ilçelerinden merkez nüfus artışı en fazla Aliğa'da gerçekleşmiştir. Aliğa nüfusu 2020 yılına göre 101.242. Bu nüfus, 55.293 erkek ve 45.949 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %54,61 erkek, %45,39 kadındır.

| Yıl | Toplam | Şehir | Kır | |

----- | ----- | ----- | | [1985\[6\]](#) | 33.272 | 17.578 | 15.694 | | [1990\[7\]](#) | 42.150 | 25.450 | 16.700 | | [2000\[8\]](#) | 57.192 | 37.537 | 19.655 | | [2007\[9\]](#) | 60.043 | 43.822 | 16.221 | | [2008\[10\]](#) | 62.258 | 49.508 | 12.750 | | [2009\[11\]](#) | 63.503 | 51.108 | 12.395 | | [2010\[12\]](#) | 65.753 | 53.624 | 12.129 | | [2011\[13\]](#) | 68.432 | 56.440 | 11.992 | | [2012\[14\]](#) | 76.598 | 59.124 | 17.474 | | [2013\[15\]](#) | 80.948 | 80.948 | veri yok | | [2014\[16\]](#) | 83.366 | 83.366 | veri yok | | [2015\[17\]](#) | 87.376 | 87.376 | veri yok | | [2016\[17\]](#) | 91.026 | 91.026 | veri yok | | [2017\[17\]](#) | 94.070 | 94.070 | veri yok | | [2018\[17\]](#) | 95.392 | 95.392 | veri yok | | [2019\[17\]](#) | 96.974 | 96.974 | veri yok | | [2020\[17\]](#) | 101.242 | 101.242 | veri yok | | [2021\[17\]](#) | 103.364 | 103.364 | veri yok | | [2022\[17\]](#) | 104.828 | 104.828 | veri yok | | [2023\[17\]](#) | 106.168 | 106.168 | veri yok | | [2024\[17\]](#) | 108.701 | 108.701 | veri yok | | [2025\[17\]](#) | 110.892 | 110.892 | veri yok |

Not: Büyükşehir yasası nedeniyle köyler mahalle statüsüne geçtiğinden 2013'ten itibaren kır nüfusu tabloda yer almamıştır.

Ekonomi

Sınırları içerisinde [Petrol Ofisi](#), [Petkim Petrokimya Holding](#), [TÜPRAŞ](#)'a ait [İzmir Rafinerisi](#), [SOCAR](#)'a ait [STAR Rafineri](#) gibi büyük şirketleri ve sanayi kuruluşlarını barındırmaktadır. Türkiye'deki tek resmi gemi söküm bölgesi Aliağa'da bulunmaktadır. Gemi söküm tesisleri kapasite açısından 1986'da Taylan ve Güney Kore'den sonra 3. olmuştur. Günümüzde tonaj açısından Çin, Hindistan, Bangladeş, Pakistan, ABD'den sonra dünya altıncısıdır.[18] Gemi söküm tesisleri demir-çelik ve haddehanelere hurda demir üretirler. 2019'da ilçede 2,8 milyar yatırımla vasıflı çelik ürünlerinin üretileceği bir endüstri bölgesi kurulması kararlaştırıldı.[19][20]

Aliağa sanayi bölgesinde İzdemir Enerji Aliağa Termik Santrali ithal kömürle elektrik üretmektedir.

Aliağa günümüzde önemli bir ticaret potansiyeline sahip liman kentidir. Kıyıda bulunan koylar doğal liman özelliği gösterir. Aliağa koyu, Nemrut Koyu, Aliağa Yarımadasında büyük gemilerin yanaşabileceği iskeleler bulunur.

Aliağa şehir merkezinin güneyindeki Biçer Ovası haddehaneler ve demir-çelik fabrikaları önemli oranda kirliliğe neden olmaktadır. Çevrede ürün kalitesi ve verim düşmüştür. Fabrikalar, sanayi depoları, tır parkları, hurda depoları, tamirhaneler ile kara ve demiryolu önemli tarım arazilerini işgal etmiştir.

Aliağa ilçe topraklarının; %44,1'i tarım toprakları, %19,9'u çayır-mera, %21'i fundalık-orman, %14,9'u tarım dışı kullanılan alandır. Tarım ürünlerinden pamuk, zeytin, mısır ve üzüm önemlidir. Tarım alanlarının %47,7'sinde tarla ürünleri yetiştirilir. Tarla alanlarının %39,6'sında zeytin yetiştirilir. %21 olan fundalık ve orman arazisinin, %14,7'si fundalık, ancak %6,3'ü ormandır.

Geniş bir plaj alanına ve bir kuş cennetine sahip olan Aliağa, daha çok yerli turistlerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca Aliağa'da Ağapark, Anatolia ve Aliağa Halk Plajı da bulunur.

test

Doğu Kilise

Aigai Antik Kenti'nin Bizans Dönemi'ne ait önemli mimari kalıntılarından biri olan Doğu Kilise, kent içerisindeki konumuna bağlı olarak bu adla anılmaktadır.

Aigai Antik Kenti'nin Bizans Dönemi'ne ait önemli mimari kalıntılarından biri olan **Doğu Kilise**, kent içerisindeki konumuna bağlı olarak bu adla anılmaktadır. Yerleşim dokusu içinde doğu kesimde bulunması nedeniyle "Doğu Kilise" olarak tanımlanan yapı, Aigai'nin antik dönemden Bizans dönemine uzanan çok katmanlı tarihî sürekliliğini ortaya koyan başlıca kültür varlıklarından biridir. Kentin geç dönem iskân sürecine ışık tutan bu yapı, Aigai'daki dinsel yaşam, mekânsal dönüşüm ve mimari devamlılık açısından önemli veriler sunmaktadır.

Doğu Kilise, **14,60 x 6,20 metre** ölçülerinde, mütevazı ancak işlevsel bir plan anlayışıyla inşa edilmiştir. Yapının girişi batı cephesinde yer almakta, litürjik düzenin en önemli bölümü olan ve sunağı da içeren **apsis** ise doğuda bulunmaktadır. Bu yerleşim düzeni, Bizans dini mimarisinde yaygın olarak görülen geleneksel plan şemasına uygunluk göstermektedir. Yapının doğu-batı doğrultusunda şekillenen bu kurgusu, ibadet mekânının kutsal yönelimi ile dinsel kullanım düzenini açık biçimde yansıtmaktadır.

Kilise ve yakın çevresinde ele geçen arkeolojik buluntular, yapının **MS geç 12. yüzyıl ile erken 13. yüzyıl** arasına tarihlendirildiğini göstermektedir. Bu tarihlendirme, Aigai'nin Bizans döneminde de yaşamaya devam ettiğini ve kentin geç evrelerinde dinsel işlevli yapıların varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Söz konusu dönem, Batı Anadolu'daki birçok yerleşimde olduğu gibi, mevcut antik kent dokusunun yeni inanç sistemleri ve yeni kullanım biçimleri doğrultusunda yeniden yorumlandığı bir evreye karşılık gelmektedir. Doğu Kilise de bu tarihsel dönüşümün Aigai'daki somut göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 15:00
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORİLER	
Tarihi Yapılar	
ETİKETLER	
Tarih	

Yapının kuzey bölümünde, **Hristiyan din adamlarına ait olduğu değerlendirilen mezarlar** tespit edilmiştir. Bu bulgu, kilisenin yalnızca ibadet işleviyle sınırlı olmadığını; aynı zamanda dinî otoriteyle bağlantılı bir kutsal çevre oluşturduğunu göstermektedir. Kilise yapılarının yakınında ruhban sınıfına ait mezarların bulunması, Bizans dönemi dini yerleşim geleneği içerisinde sıkça rastlanan bir uygulamadır. Bu durum, Doğu Kilise'nin Aigai'daki dinsel örgütlenme bakımından belirli bir öneme sahip olduğunu ve çevresinin de kutsal alan niteliği taşıdığını düşündürmektedir.

Doğu Kilise'ye ilişkin dikkat çekici arkeolojik verilerden biri de, yapının kapısında **eşik taşı** olarak kullanılmış olan yazıtlı bir bloktur. **MÖ 3. yüzyılın başlarına** tarihlenen bu blok, özgün kullanım bağlamından çıkarılarak daha geç bir dönemde **devşirme malzeme** olarak kilise mimarisine dâhil edilmiştir. Antik kentlerde eski yapılara ait mimari parçaların sonraki dönemlerde yeniden kullanılması sıkça karşılaşılan bir uygulama olup, bu durum hem malzemenin ikinci kullanımına hem de kentin tarihî katmanlarının iç içe geçmesine işaret etmektedir. Doğu Kilise'de tespit edilen bu devşirme blok da Aigai'nın geçmiş dönemlerine ait anıtsal hafızanın, Bizans döneminde yeni bir yapı içinde yaşamaya devam ettiğini göstermektedir.

Söz konusu yazıtta, **Aigai kent meclisinin**, Seleukos Krallığı'nın kurucusu **I. Seleukos Nikator** ile oğlu **I. Antiokhos'u** onurlandırmak amacıyla aldığı kararlardan söz edilmektedir. Bu içerik, Aigai'nın Helenistik Dönem'deki siyasal ilişkileri, yönetsel yapısı ve kamusal karar mekanizmaları hakkında son derece önemli bilgiler sunmaktadır. Bir yandan Bizans dönemine ait bir kilise yapısında kullanılmış olması, diğer yandan Helenistik Dönem'e ait tarihî ve epigrafik veri taşıması nedeniyle bu blok, Aigai'nın çok katmanlı geçmişini bir arada yansıtan özel bir buluntu niteliğindedir. Bu yönüyle Doğu Kilise, yalnızca Bizans dönemine ait dinsel bir yapı değil; aynı zamanda daha erken dönemlere uzanan tarihî hafızanın da izlerini barındıran önemli bir arkeolojik alan olarak öne çıkmaktadır.

Doğu Kilise, plan özellikleri, tarihlendirilmesi, çevresindeki mezar buluntuları ve devşirme yazıtlı blok gibi dikkat çekici unsurlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, Aigai Antik Kenti'nin geç dönem yerleşim karakterini anlamada önemli bir yere sahiptir. Yapı, kentin Bizans dönemindeki dinsel yaşamını, mimari dönüşümünü ve geçmiş dönemlerden devraldığı tarihî mirası aynı bünyede bir araya getirmektedir. Bu nedenle Doğu Kilise, Aigai'nın yalnızca bir antik yerleşim değil, farklı dönemlerde farklı işlevlerle yaşamaya devam eden çok katmanlı bir kültür alanı olduğunu belgeleyen başlıca yapılardan biri olarak değerlendirilmektedir.

Gryneion Antik kenti

Apollon mabedi ile ünlü kentin kuruluşu kesin olarak bilinmemektedir.

Apollon mabedi ile ünlü kentin kuruluşu kesin olarak bilinmemektedir. Strabon, Batı Anadolu'daki Apollon mabetlerinin en ünlüsünün burada olduğunu söylemektedir. Gryneion'un tarihte ilk kez ismi M.Ö. V.yy.'da Atina Deniz Birliğinin üyesi olarak geçmiştir. Yazılı kaynaklardan öğrenildiğine göre, Gryneion başlangıçta birliğe vergi olarak gelirin 1/6 sını talent olarak ödemiştir. Sonraki yıllarda bu vergi 1/3'e yükseltilmiştir. M.Ö. V.yy.'ın sonunda Peloponnessos savaşlarında Sparta'ya yenilen Atina, Anadolu'daki gücünü Perslere kaptırmıştır. Bunun sonucu olarak Gryneion Pers Satrabına yılda 50 talent vergi vermeye başlamıştır. Perslerin yöredeki üstünlüğü M.Ö.335'e kadar sürmüştür. İskender Anadolu seferine çıkmadan önce Makedonyalı komutanı Parmeion'u ön hazırlık ve köprü başı kurması için göndermiş, Parmeion ani bir baskınla Gryneion'u ele geçirmiş, kenti yakıp yıkmış ve halkını da esir almıştır. Böylece Gryneion'un bağımsızlığı sona ermiş, Helenistik dönemde de Myrina'ya bağlanmıştır. Bundan sonra kentin adı yalnızca Apollon kutsal alanından ötürü tarihte ismi geçmeye başlamıştır. Roma çağında kent iyice sönükleşmiş, Myrina'ya bağlı bir tapınak yeri durumuna düşmüştür. Artık tarihte burası kehanet yeri olarak kabul edilen Apollon tapınağı ile anılmaya başlamıştır.

<https://www.aliaga.bel.tr/aliaga/antik-kentler/gryneion-antik-kenti>

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:35
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER GenelTarihi Yapılar Din ve Mitoloji	
ETIKETLER Tarih	

Helvacı Kilimi

Helvacı Kilimi; İzmir'in Aliağa ilçesine bağlı Helvacı Mahallesinin Coğrafi İşaret tescilli koyunyününden veya yün ile pamuk karışımı iplikten dokunan tarihi kilimdir.

Doğal bitkisel kök boyalar ile yapılan iplikler ile kendine has dokuma yöntemi ile dokunan tarihi Helvacı Kilimi Aliağa ilçesinin eski adıyla Helvacıköy olan Helvacı beldesinde üretilmektedir. Türk kilim sanatı içinde önemli bir yere sahiptir.

Aliağa Belediyesi'nin 2023 yılında başvurusunun ardından Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından 1714 no'lu Mahreç Coğrafi İşaret Tescil Belgesi ile onaylanan Helvacı Kilimi, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında coğrafi işaret resmi başvuru tarihi olan 19.09.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere tescillenmiştir.

Coğrafi sınırdaki yetişen bitkilerin kök, gövde, yaprak, meyve ve kabuklarından faydalanılarak renklendirilen ipliklerin yanı sıra koyunyünü kendi rengi ile de kullanılır. Coğrafi sınırdaki yetiştirilen pamuğun ipliğe dönüştürülme ve renklendirilme işlemleri yün ile aynıdır.

Coğrafi sınırdaki üretilen düz dokuma yaygılar, **"ip ağacı"** denilen dik tezgâhlarda üretilir. Tezgâh dışında dokuma işlemi sırasında kirkit, makas vb. araçlar da kullanılır. Helvacı Kilimi, **bez ayağı** adı verilen kilim tekniğine, **cicim** ve **zili** tekniklerinin de dâhil edilmesiyle üretilir. **Helvacı Kilimi dokunurken, yaygı üzerine cicim ve zili teknikli motifler yerleştirilir.**

Helvacı Kilimi, malzeme, kullanım alanı, renk ve motiflerine göre Şamı Kilim, Pandır Kilim, Koca-Goca Kilim, Kara Zili-Gara Sili, Meldin-Mendil, Yük Perdesi, Arkalaç, Namazlık, Minder, Heybe, Torba ve Çuval vb. isimler alır.

Helvacı Kilimi, atkı iplikleri ile çözgü ipliklerinin tamamen örtüldüğü **"atkı yüzlü"** veya **"atkı görünüşlü"** dokumadır. Dokuma yapılırken, desen atkı ipliğinden oluşturuluyorsa **"atkı yüzlü dokuma"**, çözgü ipliğinden oluşturuluyorsa **"çözgü yüzlü dokuma"** adını alır.

Cicim tekniği iki kişi tarafından dokunur. Tezgâhın önüne oturan dokuyucu tarafından, arkasında bulunan dokuyucudan örneğe göre desen ipini (yüz ipi) alarak argaçlara sarmak suretiyle arkaya geçirilir. Sıra tamamlanınca boydan boya atkı ipliği geçirilir ve kirkitle sıkıştırılır. Motiflerin renk ve şekillerine göre bir sırada farklı renkte birçok iplik kullanılır. Cicim dokumanın düz yüzü, kabartma

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:41
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORİLER	
Genel Rehber	
ETİKETLER	
Kültür	

görünüslüdür.

Zili tekniğinde dokuma yapılırken atkı ipliklerinin arasına alınan desen ipliklerinin, üç üstten bir alttan atlatılarak dokuma yüzeyini tamamen doldurarak sıkıştırdığı ve dokuma boyunca birbirine paralel çizgiler halinde yivlerin görüldüğü dokuma çeşididir. Enine üç-bir atlamalarla bütün sıra doldurulduktan sonra, araya iki sıra atkı atılarak, üst sırada işlem tekrarlanır.

Coğrafi sınırdaki kilim, cicim veya zili tekniği ile dokunmuş yaygıların yanı sıra, bu tekniklerin birleştiği dokumalar da mevcuttur.

<https://www.aliaga.bel.tr/aliaga/helvaci-kilimi>

Kuzey Hamam

Aigai Antik Kenti'nin kent merkezine giriş güzergâhı üzerinde konumlanan Kuzey Hamam, kentin kamusal yaşamına hizmet eden en önemli yapılardan biri olarak değerlendirilmektedir.

Aigai Antik Kenti'nin kent merkezine giriş güzergâhı üzerinde konumlanan **Kuzey Hamam**, kentin kamusal yaşamına hizmet eden en önemli yapılardan biri olarak değerlendirilmektedir. Yerleşim dokusu içerisindeki konumu, yapının yalnızca gündelik temizlik ihtiyacını karşılayan bir mekân olmadığını; aynı zamanda sosyal, kültürel ve kamusal etkileşimin gerçekleştiği önemli bir merkez işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Antik kentlerde hamam yapıları, bireysel kullanımı aşan yönleriyle kent yaşamının ayrılmaz parçaları arasında yer almakta olup, Kuzey Hamam da bu işlevsel ve mimari geleneğin Aigai'daki dikkat çekici örneklerinden biridir.

Arkeolojik değerlendirmeler, yapının **MS 2. yüzyılda** inşa edildiğine işaret etmektedir. Bu dönem, Roma İmparatorluk Çağı içerisinde kentlerin kamusal mimari bakımından gelişim gösterdiği, anıtsal yapıların çoğaldığı ve sosyal yaşamı destekleyen donatıların yaygınlaştığı bir evreye karşılık gelmektedir. Kuzey Hamam'ın da bu tarihsel bağlam içerisinde, Aigai'nin kentsel gelişimini ve mimari kapasitesini yansıtan önemli bir kamu yatırımı olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Yapının inşa edildiği alan, doğal topoğrafya bakımından geniş ve düzgün bir düzlüğe sahip olmadığından, hamamın oturacağı platformun oluşturulabilmesi amacıyla büyük ölçekli bir **istinat duvarı** inşa edilmiştir. Bu duvar ve arkasında oluşturulan dolgu sistemi, günümüze kadar önemli ölçüde korunarak ulaşmıştır. Söz konusu istinat yapısı, yalnızca hamamın mimari kütesini taşıyan bir altyapı unsuru değil, aynı zamanda dönemin mühendislik bilgisi ve yapı teknikleri açısından da dikkate değer bir uygulamadır. Yapının kurulacağı alanı düzleştirmek ve taşıyıcı sistemi güçlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu düzenleme, Kuzey Hamam'ın planlı ve anıtsal bir kamu yapısı olarak tasarlandığını göstermektedir.

İstinat duvarının arkasındaki dolgu kütesi içerisinde, yapının ağırlığını azaltmak amacıyla inşa edilmiş **tonozlu mekânlar** yer almaktadır. Yarım silindir biçimli tavan örtüsüne sahip bu tonozlu boşluklar, hem mühendislik çözümü hem de taşıyıcı sistemin hafifletilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu tür uygulamalar, Roma dönemi mimarisinde büyük kamusal yapıların inşasında sıklıkla başvurulan teknikler arasında yer almakta olup, Aigai'daki Kuzey Hamam'da da gelişmiş bir yapı bilgisinin

Ad alanı	Ana
Yayın tarihi	25.10.2025
Son güncelleme	30.03.2026 14:52
Oluşturan	Hi@dijitaladam.com
Son düzenleyen	Burakcarkaci

kullanıldığını göstermektedir. İstinat duvarı ile tonozlu altyapı düzeninin birlikte ele alınması, yapının yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda görkemli ve etkileyici bir mimari anlayışla kurgulandığını ortaya koymaktadır.

Mevcut kalıntılar ve yapısal izler, Kuzey Hamam'ın dönemine göre son derece **anıtsal ve gösterişli** bir yapı olduğunu düşündürmektedir. Duvar yüzeylerinin **mermer kaplamalarla**, zeminlerin ise **mozaik döşemelerle** bezeli olması, yapının estetik niteliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu mimari ve dekoratif unsurlar, hamamın yalnızca teknik bir kamu yapısı olmadığını; kent sakinlerine görsel ve mekânsal açıdan nitelikli bir kullanım alanı sunduğunu ortaya koymaktadır. Mermer kaplamalar, yapının prestijini ve kamusal önemini vurgularken; mozaik zeminler ise dönemin sanatsal anlayışını ve bezeme kültürünü yansıtmaktadır.

Kuzey Hamam'ın sıcak bölümlerinde gelişmiş bir **ısıtma sistemi** kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yapının sıcak mekânlarının hem taban altından hem de duvarlar içerisinden ısıtıldığı bilgisi, Roma hamam mimarisinde yaygın olarak görülen **hypocaust** sisteminin burada da uygulandığını göstermektedir. Bu sistem sayesinde sıcak hava, döşeme altında ve duvar boşluklarında dolaştırılarak mekânların kontrollü biçimde ısıtılması sağlanmıştır. Bu teknik özellik, yapının yalnızca mimari ölçekte değil, mühendislik ve kullanım konforu bakımından da ileri bir düzeyde tasarlandığını ortaya koymaktadır. Hamamın farklı sıcaklık derecelerine sahip bölümlerden oluştuğu ve kullanıcıların belirli bir dolaşım düzeni içerisinde bu alanlardan yararlandığı düşünülmektedir.

Yapının su ihtiyacının karşılanmasında ise yakın çevrede yer alan büyük bir **sarnıç** önemli rol oynamıştır. Elde edilen verilere göre, hamamda kullanılan suyun yalnızca bu sarnıçta depolanan **yağmur sularından** sağlandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, Aigai'da suyun toplanması, depolanması ve dağıtılması konusunda planlı bir altyapı sisteminin bulunduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Özellikle hamam gibi yüksek miktarda su gerektiren bir yapının yağmur suyu biriktirme ve depolama yöntemiyle beslenmesi, antik dönemde doğal kaynakların dikkatli ve işlevsel biçimde değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle Kuzey Hamam, yalnızca mimari niteliğiyle değil, aynı zamanda su yönetimi ve kent altyapısı bakımından da dikkate değer bir örnek oluşturmaktadır.

Kuzey Hamam, Aigai Antik Kenti'nde kamusal yaşamın örgütlenişi, toplumsal buluşma mekânları, mühendislik uygulamaları ve Roma dönemi mimari anlayışı hakkında önemli bilgiler sunan başlıca yapılardan biridir. Anıtsal altyapısı, mermer ve mozaik bezemeleri, gelişmiş ısıtma sistemi ve sarnıç bağlantılı su kullanımıyla birlikte değerlendirildiğinde, yapı Aigai'nın kentleşme düzeyini ve kamusal donatı kapasitesini açık biçimde yansıtmaktadır. Bu yönleriyle Kuzey Hamam, yalnızca arkeolojik bir kalıntı değil; aynı zamanda kentin tarihî, sosyal ve kültürel belleğinde önemli bir yer tutan kamusal

miras alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Kuzey Nekropolisi

Aigai Antik Kenti'nin kuzeyinde yer alan geniş alan, kentin en büyük mezarlık sahası olan Kuzey Nekropolisi olarak tanımlanmaktadır.

Aigai Antik Kenti'nin kuzeyinde yer alan geniş alan, kentin en büyük mezarlık sahası olan **Kuzey Nekropolisi** olarak tanımlanmaktadır. Antik Yunanca kökenli bir terim olan **nekropolis**, "ölüler kenti" anlamına gelmekte olup, antik yerleşimlerde mezar yapılarının toplu olarak bulunduğu alanları ifade etmektedir. Aigai'nin kuzey girişine uzanan antik yolun her iki yanında konumlanan bu nekropolis, kentin gömü gelenekleri, sosyal yapısı ve anıtsal mezar mimarisi hakkında önemli veriler sunmaktadır. Kuzey Nekropolisi içerisinde, alçak duvarlarla sınırlandırılmış aile mezarları, taş sandık mezarlar, lahitler, küçük boyutlu tümülüsler, mezar anıtları, amphora mezarlar ve doğrudan toprağa gömü biçimindeki inhumasyon örnekleri yer almaktadır. Bu çeşitlilik, Aigai'da farklı dönemlerde ve farklı toplumsal statülerde bireylere ait çok katmanlı bir defin kültürünün varlığına işaret etmektedir. Nekropolis alanında tespit edilen mezar tipleri, hem bireysel hem aile temelli gömü geleneğinin birlikte sürdürüldüğünü göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Alan içerisindeki en dikkat çekici buluntulardan biri, MÖ 7. yüzyılın başlarına tarihlenen ve kremasyon geleneğini yansıtan küçük bir tümülüstür. Yakılarak gömme uygulamasını içeren bu mezarın, kentin kurucu topluluklarına ya da erken dönem seçkinlerine ait olabileceği değerlendirilmektedir. Söz konusu bulgu, Aigai'nin erken yerleşim evresine ilişkin tarihî ve arkeolojik okumalar açısından özel bir önem taşımaktadır. Antik yolun kenarında yer alan lahitlerden biri, üç kabartma ve iki kazıma çelenkle süslenmiş olup, üzerinde yazı araçlarını betimleyen bezemeler taşımaktadır. Bu özellikler, mezarın eğitim ve beden terbiyesi kurumunun yöneticisi olarak bilinen bir **Gymnasiarkhos**'a ait olabileceğini düşündürmektedir. Lahdin bezeme dili ve simgesel unsurları, gömülen kişinin kent yaşamındaki saygın konumunu ve kamusal kimliğini yansıtan önemli göstergeler arasında değerlendirilmektedir. Yine yol güzergâhı üzerinde bulunan yuvarlak planlı mezar anıtı ise, Hellenistik Dönem'de Aigai'nin önde gelen yurttaşlarından biri olduğu anlaşılan **Diaphenes** adına düzenlenmiştir. Bu anıt, nekropolis alanının yalnızca bir gömü sahası değil, aynı zamanda kent elitlerinin toplumsal hafızada görünür kılındığı bir anma mekânı olduğunu göstermektedir. Kentin seçkin bireylerine ait mezar anıtlarının ana ulaşım güzergâhı boyunca konumlandırılmış olması, antik dönemde ölüm kültürü ile kamusal temsil arasındaki ilişkiyi de

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 17:38
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER	
Genel	Tarihi Yapılar
ETIKETLER	
Tarih	

ortaya koymaktadır. Kuzey Nekropolisi, Aigai Antik Kenti'nin ölüm ritüelleri, gömü çeşitliliği, anıtsal mezar geleneği ve toplumsal tabakalaşması üzerine önemli bilgiler sağlayan başlıca arkeolojik alanlardan biridir. Antik kent dokusunun ayrılmaz bir parçası olan bu mezarlık alanı, hem mimari kalıntıları hem de kültürel sürekliliği yansıtan buluntuları ile Aigai'nin tarihî kimliğinin anlaşılmasında temel bir yere sahiptir.

Kyme Antik Kenti

12 Aiol Kenti arasında en büyüğü olan Kyme Kenti, Aliağa Çakmaklı Köyü yakınlarındadır.

Nemrut Körfezi'nde yer alan Kyme, Strabon'a göre, "Fricio Locrico"dan gelen kavim tarafından kurulmuştur; kentin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, "Pelasgiler"e atıfta bulunulması, Anadolu kıyılarında kurulmaya başlayan ilk merkezleri akla

İzmir ili, Aliağa ilçesi sınırlarında yer alan Kyme antik kenti, Çandarlı Körfezi'nin güneyinde, Nemrut Limanı mevkiinde yer alan iki tepe arasında konumlandırılmıştır.

Kyme, Antik Çağda Aiolis Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Bölge, Gediz (Hermos) vadisi ile Bakırçay (Kaikos) arasında kalan alanı ve Midilli (Lesbos) adasını kapsar. Aiolis Bölgesi adını günümüzde hala tartışmalı halklarından almaktadır. Antik yazarların aktarımlarına göre Aioller, bölgeye MÖ 1120-1050 yılları arasında Kıta Yunanistan'ın Thessalia ve Boiotia bölgelerinden, kuzeybatı Anadolu topraklarına göç etmişlerdir. Strabon'un aktarımlarından edinilen bilgiler doğrultusunda, Aiollerin karaya ilk ayak bastıkları yer bu çalışmada ele aldığımız Kyme antik kenti topraklarıdır.

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:32
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORİLER	
Genel	Tarihi Yapılar
ETİKETLER	
Tarih	

Aiollerin göçleri sırasında bölgenin yerli halkının Pelasglar olduğu ve Larisa kenti çevresinde yaşadıkları bilinmektedir. Aiol kavimleri, Pelasgların egemenlik alanlarında bir kent kurmadan önce Neonteikhos'da bir kule yerleşimi kurarak Larissa'ya hâkim olmayı başarırlar ve ardından Kyme antik kentini kurarlar. Strabon, Kyme'den bahsederken Aiol kentlerinin en büyüğü olarak tanımlar ve Lesbos'la birlikte otuza yakın kentin metropolisi konumunda olduğunu aktarır. Kentin adının ise Smyrna, Myrina, Ephesos kentlerinde olduğu gibi, kurucusu olduğu düşünülen amazon Kyme'den geldiğine inanılır⁶. Kentin sikkelerinde bahsi geçen amazonun sıklıkla tasvir edildiği ele geçen arkeolojik buluntularda görülmektedir. Kyme antik kenti aynı zamanda "Kyme Phrikonis" olarak da anılmaktadır. Bu adlandırılmanın sebebi ise Lokris'deki Phrikonis dağından gelen, Aiol liderlerinden Clevas ve Maleus'un Kyme kenti kuruluşunda aktif rol oynaması olduğu düşünülür.

Kentin kuruluşu Bizans tarihçisi Eusebios tarafından MÖ 1120 olarak aktarılır, fakat kentte yapılan araştırmalar sonucunda şu ana kadar elde edilen somut veriler MÖ 8. yüzyıldan önceye gitmemektedir. Dolayısıyla yapılan araştırmalar neticesinde, Kyme kentinin MÖ 2. bin yıl sonlarından MÖ 8. yüzyıla kadar var olan tarih aralığı soyut tek bir veri ile desteklenmektedir. Bu veri, MÖ 1. bin yıllarına ait ve Nikolaos Damaskus'un (Şamlı Nikolaos) Phokaia kentinin kuruluşuna ilişkin öyküsünde yer almaktadır. Yunanistan'da yer alan Phokis kentinde yaşayan gayrimeşru çocuklar kentten kovulur ve Ionlarla birlikte Batı Anadolu topraklarına göç ederler. Kyme Tiranı Menes bölgeye yerleşmelerine karşı çıkar. Menes o sırada kardeşi Ouatias ile iktidar çatışması içerisinde. Ouatias Phokis'den gelen halkı kendi safına çeker ve bu sayede Menes'in iktidarına son verir. Phokis halkının Phokaia topraklarında kent kurmaları bu başarı sonucunda gerçekleşir. Sözü geçen olayın gerçekleştiği tarih kesin olarak bilinmemekle birlikte Doğer'e göre, MÖ 10. yüzyıl ortalarında olması muhtemeldir. Kyme kentinin tarihsel süreci farklı dönemlerde meydana gelen ve bugünlere antik yazarlar sayesinde aktarılan olaylar göz önünde bulundurularak sizlere kronolojik sıralamasıyla sunulacaktır.

Kentte yapılan çalışmalarda MÖ 8. yüzyıla ait arkeolojik buluntular ile birlikte, MÖ 700-650 yıllarında yaşamış olan Antik Dönemin başarılı şairlerinden Hesiodos'un babasının Kymeli olduğu ve Kyme'den Yunanistan'a göç ettiğini şairin aktarımlarından öğrenmekteyiz. Kyme kenti ile ilgili bu yüzyıla ait bir diğer veri ise Yunanlar tarafından ilk Frig Kralı olarak bilinen Midas'ın Kyme ile ilişkisine dairdir. Bu ilişki, Frig Kralı Midas'ın Kyme Kralı Agammemnon'un kızı Hermodike/ Demodike ile evlenmesi sayesinde oluşmuştur. MÖ 7. yüzyılda ise Kyme kentinin adı yine dönemin güçlü uygarlıklarından biri olan Lydia Uygarlığına 49 yıl (MÖ 671-624) hüküm sürmüş olan Kral Ardys ile ilişkilidir. Ardys'in kral olmadan önce bir süre Kyme topraklarında kaldığı bilinmektedir.

Kyme, MÖ 6. yüzyılın ortalarında çoğu Batı Anadolu kenti gibi Pers egemenliği altına girmiştir. Bu döneme ilişkin Herotodos'un aktarımlarında Kyme antik kentinin tek bir pasajda adının geçtiğini görmekteyiz. Sözü edilen pasajda anlatılan olay şu şekilde gerçekleşmiştir: Lydia devletini yağmalayan Pers Kralı Kyros, Lydia hazinesini Paktyas isimli bir Lydialıya teslim eder. Daha sonra Paktyas'ın isyan girişimi sonucunda, Kyros Pers ordusunu harekete geçirir ve Paktyas Kyme topraklarına sığınır. Bunun üzerine Kymeliler, Brankhos oğullarına (Didyma Apollon bilicilik merkezindeki kahinlere) Paktyas'ı ne yapmaları gerektiğini sorması için bir elçi gönderirler. Kahin, Paktyas'ın Perslere verilmesi gerektiği cevabını verir, fakat Herakleides oğlu Aristodikos elçinin söylediklerinden şüphe eder ve kahine tekrar

danışmak için halkı ikna eder. Bunun üzerine bilicilik merkezi Didyma'ya ikinci kez gidilir ve Aristodikos, kahine; “ Efendimiz, Lydialı Paktyas yalvararak bize geldi. Perslerin orada kendisini bekleyen acı bir ölümden kaçıyor. Persler Kymelilerden onun kendilerine verilmesini istiyorlar. Biz, Perslerin şerrinden korkmakla beraber, bugüne kadar böyle bir cürette bulunmadık; ne yapmamız gerektiğini önce sizin ağzınızdan ve açıkça duymak istiyoruz” sorusunu sormuş, fakat aldıkları cevap yine aynı olmuştur. Bunun üzerine Kymeliler, Paktyas'ı Mytilene'ye (Lesbos/Midilli) sürmüşlerdir. Pers Kralı Dareios Döneminde ise yine Herodotos'un aktarımları sonucunda MÖ 512'de İskitler üzerine sefer düzenleyen Dareios'un safında Aiolo kentlerinden sadece Kyme'den Aristagoras'ın olduğunu öğrenmekteyiz.

Herodotos'un Kyme ve diğer Aiolo kentleri için bir diğer önemli aktarımı ise dinsel bir birlikteliğe sahip on iki kentten oluşan bir konfederasyonun varlığından bahsetmesidir. Bu aktarım sayesinde Kyme kentinin ve adı geçen diğer Aiolo kentlerinin MÖ 5. yüzyıldaki varlığı somut veriler dışında yazılı kaynaklarla da teyit edilmiştir. Aynı yüzyıla ait somut materyal örneği ise kentin MÖ 480-450 yıllarına tarihlenen gümüş hemiobol sikkenin ön yüzünde sola dönük profilden bir kartal başı, KY lejantı ile birlikte, arka yüzde ise quadratum incusum yer almaktadır.

MÖ 5. yüzyılın başında, Miletos Tiranı Aristagoras'ın önderliğinde başlayan ve kısa sürede tüm Batı Anadolu'ya yayılan İonia ayaklanmasına katılan Kyme kenti, Sardeis satrabı Artaphernes'e boyun eğmek zorunda kalmıştır. Persler tarafından bastırılan İonia Ayaklanması MÖ 5. yüzyılda yaşanacak olan mücadelelerin fitilini ateşlemiştir. MÖ 490 yılında Persler, Atina ve Sparta kentlerinin cezalandırılması için bir seferde bulunmuşlardır. Maraton yakınlarında gerçekleşen mücadele, Persler için olumsuz sonuçlanmıştır. Bu yenilgiden 10 yıl sonra Persler tekrar harekete geçip, Termopylai geçitini aşarak Atina'yı yakıp yağmaladılar. Fakat Salamis açıklarında gerçekleştirilen deniz savaşında Pers donanması bozguna uğratılmıştır. Özetle anlatılmaya çalışılan bu mücadeleye Kyme'nin katkısı ise daha önce İonia ayaklanmasında Perslere karşı ayaklanan kitlenin yanında yer alırken, Pers-Yunan savaşlarında Pers donanmasına Aiolis Bölgesi'nden katılan 60 geminin 15'i Kyme kentine aittir. Pers donanması bu yenilginin ardından kışı Kyme ve Samos'da geçirmiştir.

Kyme'nin MÖ 478'de Attika Delos Birliği'ne üye olduğu bilinmektedir. Birliğe ödediği yıllık 9 talentlik verginin Ephesos ve Miletos gibi büyük kentlerden bile daha fazla olması dikkat çekicidir. Attika Delos

Birliği'nin hakimiyeti Atina'nın elindedir. Bu durumdan rahatsız olan Sparta, aralarında uzun yıllar devam edecek olan (MÖ 431-404) Peloponnesos Savaşları'nı başlatmıştır. 27 yıl devam eden bu süreçte Kyme kıyıları da bu mücadeleye zaman zaman şahit olmuştur.

MÖ 4. yüzyılda ise Kyme ve Klazomenai arasında, Aiolis Bölgesi sınırları içerisinde yer alan Leukai kenti üzerine hak talep etmekten kaynaklı bir çatışma yaşanmıştır. Bu anlaşmazlık sonucunda Delphi'deki Apollon kahinlerine, kentin kimin olması gerektiği konusunda danışılmıştır. Kahin, Leukai'da hangi kentin halkı ilk kurbanı keserse, kentin hakimi olacağı cevabını vermiştir. Bunun üzerine Leukai'ye daha yakın olan Kyme bu avantajı kullanarak harekete geçmiştir. Fakat Klazomenai'nin, Leukai yakınlarında yer alan kolonisine haber vermesiyle kentte ilk kurban Klazomenai adına akıtılır. Böylelikle Kyme kent sınırlarına yakın önemli bir toprak parçasını kaybetmiş olur.

MÖ 4. yüzyılın sonlarına doğru Pers himayesi altında kalan Kyme antik kenti, MÖ 334'den itibaren Makedon hâkimiyetine girmiştir. Bu döneme ilişkin yazılı kaynaklar aracılığıyla, Büyük İskender'in Apollon Tapınağı'na bronz bir şamdan hediye ettiği aktarılır, fakat kentte şu ana kadar yapılan çalışmalarda Apollon Tapınağı'na ait herhangi bir arkeolojik veriye ulaşılammıştır. Kyme, İskender'in ölümüyle MÖ 305'de Antigonos'un, MÖ 301'de Lysimakhos'un, MÖ 281'de Seleukos hâkimiyeti altında yaşamaya devam etmiştir. MÖ 129 yılında ise Roma egemenliği kente hakim olmuştur.

MS 17 yılında tüm Batı Anadolu kentlerini etkileyen deprem meydana gelmiştir ve Kyme o dönemde Roma İmparatoru Tiberius'un yardım ettiği kentlerden biridir. Hristiyanlığın resmi olarak kabulüyle birlikte kent, böl-genin piskoposluk merkezi olmuştur. Kentte yapılan araştırmalarda MS 12. yüzyıla kadar yaşamın devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kyme'de Yer Alan Kalıntılar

Kyme antik kenti özellikle kamusal ve ticari alan için uygun tam olarak iki tepe arasındaki düzlükte ve denize çok yakın bir alanda bulunmaktadır. Kazılar, kentteki üretim ve ticaret faaliyetlerinin Geometrik Dönemden, Geç Bizans Dönemine kadar devam ettiğini ortaya koymuştur. Yapılan kazı çalışmalarında 2017 yılına kadar açığa çıkarılan yapılar; liman, sur duvarları, stoa, tiyatro, Hellenistik-Roma agorası, Geç Hellenistik Döneme ait küçük tapınak, Kuzey Tepe'deki Kybele/Koutrophoros/İsis Tapınağı, Güney Tepe'deki yerleşim alanı ve Bizans Dönemine ait kale yapısıdır.

Kyme antik kentinin limanı MÖ 8. yüzyıldan itibaren kentin gelişmesinde büyük rol oynamıştır.

Günümüzde Aliağa ilçesi sınırları içinde yer alan kentin sanayi ve ticaret alanındaki gelişmesinde konumun etkisi Antik Dönemde olduğu gibi bugün de etkilidir. Hesiodos'un aktarımları doğrultusunda, Kymeliler MÖ 8. yüzyılda kıyı kenti olmanın farkındalığı ile deniz ticaretini yapan Antik Dönem kentlerinden biriydi. Liman alanına ait kalıntılar, 190 metre uzunluğundaki iskele yapısıdır⁴⁸. 1979 yılında liman alanında şu an İzmir Müzesi'nde sergilenen Hellenistik Döneme ait, bronz koşan atlet heykeli bulunmuştur. Antik Çağdan günümüze ulaşan az sayıda bronz eser olması bu heykelin önemini artırmaktadır.

Kyme kent surları, kenti güney ve kuzeyden çevrelemektedir. Sur duvarının başlangıç noktası liman alanındadır. Yapılan araştırmalar sonucunda sur duvarlarının kuzey ve güney ucunda iki kapı tespit edilmiştir. Bu yapılar "Deniz Kapısı" ve "Pervazlı Kapı" olarak adlandırılmıştır. Sur yapısında yapılan araştırmalar, yapının MÖ 4. yüzyıl sonu-MÖ 3. yüzyıl başına ait olduğunu ortaya koymuştur. Yapıda kullanılan blokların arkeometrik analizleri, surda kullanılan andezit blokların Kyme'nin 15 kilometre güneyinde yer alan ocaktan getirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Sur duvarlarının üst yapısının oluşmasını sağlayan blokların ise Phokaia yakınlarındaki taş ocaklarından getirildiği tespit edilmiştir.

Stoa, Kyme kentinin agora yapısından liman alanına doğru kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda 125 metre uzunluğunda, 15 metre genişliğinde dikdörtgen büyük bloklardan oluşmaktadır. Yapılan çalışmalarda temel seviyede korunduğu gözlemlenmiştir. Stoa'nın temel bloklarının yoğun bir yangın tabakası üzerine yerleştirildiği görülmüştür. Yangın tabakası Arkaik Döneme tarihli olup, alanda bulunan seramikler MÖ 8. yüzyıl sonu ile MÖ 7. yüzyılın başlarına tarihlendirilmiştir. Arkaik Dönem tabakası üzerine konumlandırılan Kyme stoası ise yapılan araştırmalar sonucunda, en erken evresinin MÖ 4. yüzyıl sonları-MÖ 3. yüzyıl başları olduğu tespit edilmiştir.

Tiyatro, kentin Kuzey Tepe mevkiinin güneybatısında yer almaktadır. Tiyatronun Hellenistik Dönemde inşa edildiği tespit edilmiştir. Caveası doğal yamaçtan yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu özelliği ile Hellenistik tiyatroların karakteristik özelliğini taşımaktadır. Kyme tiyatrosunun Roma Döneminde ikinci bir evresinin olduğu yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Bu dönemde, su oyunlarının oynanabilmesi için orkestra alanı genişletilmiş ve genişletilen alan mermer plakalar ile kaplanmıştır. Bizans Döneminde ise üç ayrı kireç ocağının tiyatroda faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir.

Agora'da yapılan çalışmalarda; kaideler, eksedralar ve portikolar gibi Roma meydanlarının karakteristik unsurları ile karşılaşılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda, Geç Bizans Dönemine kadar yaşamın devam ettiğini gösteren çeşitli yapılara rastlanılmıştır. Bu yapılardan biri geç dönemde inşa edilen tek nefli-apsisli kilise doğrudan Agora'nın döşemesi üzerine oturtulmuştur. Kilisenin dışında,

kuzeydoğu kenarda yapılan kazılarda, 44 mezar açığa çıkarılmıştır. Az sayıda ele geçirilen buluntular ışığında nekropol alanı MS 5-7. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Çocuk gömü sayısı oldukça fazla olan bu mezarlarda bütün iskelet bulmak pek mümkün olmamıştır. Nekropol doğu-batı doğrultusunda ilerleyen cadde tarafından son bulmaktadır.

Küçük tapınak olarak adlandırılan yapı, dikdörtgen plana sahip ve tiyatronun güneydoğusunda yer almaktadır. Alanda yapılan çalışmalarda, tapınak yapısının öncesinde MÖ 4-3. yüzyıla tarihlenen konut mimarisine ait kalıntılar ile karşılaşmıştır. Tapınağın ise MÖ 2-1. yüzyılda konut yapısı üzerine inşa edildiği tespit edilmiştir. 1984 yılında Vedat İdil başkanlığında yürütülen bu çalışmalarda, MÖ 1. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen Satyr'e ait bir heykelin kaidesi bulunmuştur. Kaidede yer alan yazıtta heykelin Serapis'e adandığı anlaşılmıştır. MS 2. yüzyılda Roma İmparatorluk Döneminde de kullanım gördüğüne dair veriler ele geçmiştir. Söz konusu alanın MS 5-6. yüzyıllarda ise tamamen kullanım dışı olduğu ve yağmalandığına dair kuvvetli izlere rastlanılmıştır.

Kybele/Koutrophoros/İsis Tapınağı, şehrin akropolü olan Kuzey Tepe'de yer almaktadır. Tapınak, Aliğa Körfezi ve Smyrna'yı Pergamon'a bağlayan yola hakim konumdadır. Bu alanda ilk olarak 1925 yılında Salac başkanlığında yürütülen çalışmalarda açık hava tapınımına işaret eden bazı verilerle karşılaşmıştır. 1990 yılında Lagona başkanlığında tapınakta yürütülen çalışmalarda yapının üç ayrı dönemde, üç ayrı tanrıçaya ithaf edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öncelikle yapının Arkaik Dönemdeki varlığına dair ilk somut veri, alanda bulunan Aiol sütun başlığıdır. Bu dönemde yapının Kybele'ye atfedildiğini düşündüren iki önemli buluntu tespit edilmiştir. Bu buluntular; tahta oturan Tanrıça Heykeli ve Kybele naiskosudur. Yapı Geç Klasik- Erken Hellenistik Dönemde genişletilmiş ve üç bölümlü Ionik bir tapınağa dönüştürülmüştür. Yapının bu tabakasında yürütülen çalışmalarda, çok sayıda ele geçen kourotrophos figürinleri ile beraberinde bulunan tapınak oğlanı figürinleri bu dönemde yapının kourotrophosa ithaf edildiğini düşündürmüştür. MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısında İsis kültünü kente dâhil etmek için yeniden inşa edilmiştir. İsis kültü ile bağlantısı tapınak kazıları sırasında ele geçen yazıt ile tespit edilmiştir.

Kyme antik kentinin Güney Tepe alanı kentin yerleşimine dair veriler ortaya koymuştur. 1988 yılında bu alanda, Massimo Frasca tarafından yürütülen çalışmalar, yerleşim alanının MÖ 8. yüzyıldan MS 7. yüzyıla kadar devam ettiğini kanıtlar niteliktedir. Çalışmalarda, MÖ 8. yüzyıldan MÖ 4. yüzyıla kadar herhangi bir konut yapısı tespit edilmemiş, bu nedenle alanda bulunan seramikler yardımıyla tarihlendirme yapılmıştır. Konut yapısına dair en erken örnek MÖ 4. yüzyıla tarihlenmektedir. Şu ana kadar yapılan çalışmalarda, yerleşim alanının MS 7. yüzyıldan sonra terk edildiği düşünülmektedir.

Limanın yanında bulunan Kyme antik kentinin Bizans Dönemine ait kale yapısı MS 12. yüzyıla

tarikhlenmektedir. Yapı düzensiz beşgen bir forma sahiptir. Kalenin iç planı dikdörtgen geniş bir avlu ve avlunun etrafında sıralanan mekânlardan oluşmaktadır. Kale duvarlarının pek çoğu devşirme taş ile oluşturulmuştur. Kaleye kuzeydoğu köşeden giriş yapılmaktadır. İki kule yapısı kaleyi koruma amacıyla yapılmıştır. Bu alanda yaşam, 1415 yılında Osmanlı Padişahı I. Mehmet tarafından alınana kadar devam etmiştir. Kyme antik kentinin etrafı ne yazık ki sanayi kuruluşları tarafından çevrelenmektedir. Sanayi kuruluşları üçüncü derece arkeolojik SIT üzerine konumlandırılmıştır. Bu alanlarda İzmir Müze Müdürlüğü tarafından kurtarma kazıları yürütülmektedir. Bu çalışmalar Kyme'nin nekropol (mezarlık) alanları hakkında bilgi edinmemize büyük katkı sağlamaktadır. Kurtarma kazılarında nekropoller dışında; antik yollar, işlikler ve su sarnıçları da tespit edilmiştir. Kyme antik kentinin nekropol alanı, körfezin güney noktasından başlayarak yarım daire şeklinde kentin kuzeyinde bulunan iki tümülüs mezarla son bulmaktadır.

Kentin kuzey tarafında bulunan nekropol ilk olarak 1881 yılında Reinach tarafından yapılan çalışmalarla tespit edilmiştir. Kyme'nin nekropol alanlarına kısaca değinmek gerekirse; Batı Limanı adı verilen nekropol Kyme'nin güneybatısında yer almaktadır. Alanda yapılan çalışmalarda edinilen buluntular ışığında nekropol alanının MÖ 5. yüzyıldan MÖ 1. yüzyılın sonuna kadar kullanıldığı tespit edilmiştir. İzmir Demir Çelik (İDÇ) Nekropolisi kentin bir kilometre güneyindedir. İDÇ Nekropolünün mezar hediyeleri göz önüne alındığında, antik Kyme insanların kuyumculuk konusunda geldikleri noktayı anlamamız nedeniyle önemlidir. Nekropolde yapılan çalışmalarda bulunan mezar hediyelerinden en erken tarihli örnek MÖ 625-550 yıllarına aittir. Özellikle kadın mezarlarından ele geçen altın takıların Hellenistik Döneme ait olduğu tespit edilmiştir. Kentin güneydoğusunda yer alan Dört Yıldız Nekropolisi'nde ise MÖ 7. yüzyıldan MS 7. yüzyıl başlarına kadar kullanım gördüğüne ait buluntular saptanmıştır.

Kyme'nin bir kilometre doğusunda Habaş Nekropolisi bulunmaktadır. Nekropol, Kyme ile Pergamon arasındaki bağlantıyı sağlayan yol güzergâhındadır. İzmir Müze Müdürlüğü tarafından yürütülen kurtarma kazılarında nekropolün, MÖ 7. yüzyıldan MS 4. yüzyıla kadar uzun yıllar kullanıldığını kanıtlayan arkeolojik verilere ulaşılmıştır.

Kentin kuzeyinde ise iki tümülüs mezar açığa çıkarılmıştır. 1995 yılında İtalyan Kazı Heyeti tarafından tespit edilen tümülüs mezarın Antik Dönemde soyulduğu saptanmıştır. Verger tarafından yürütülen çalışmalarda Kelebek Tepe olarak adlandırılan ikinci tümülüsün iki kez yağmalandığı ve MÖ 7. yüzyıl ile MÖ 5. yüzyılda kullanım gördüğü tespit edilmiştir.

Kyme antik kenti MÖ 8. yüzyıldan MS 12. yüzyıla kadar geniş bir tarih aralığında sürekli bir yerleşime ev sahipliği yapmıştır. Ne yazık ki sanayi kuruluşları arasında kalması nedeniyle oldukça şanssız antik

kentlerden biridir. Kentte yapılan çalışmalarda edinilen bilgiler Aiolis Bölgesi ve Arkeoloji bilimi açısından oldukça önemlidir. Kyme antik kentinin korunmasına ve açığa çıkarılmasına katkı sağlayan tüm bilim insanlarına, nekropol alanlarında kurtarma kazıları yürüten İzmir Müze Müdürlüğüne ve uzmanlarına, Aiolis Bölgesi kentlerinin yayınlarla tanıtılmalarına destek veren Aliağa Belediyesine katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Myrina Antik Kenti

Aiolis bölgesinin önemli bir kenti olan Myrina, Batı Anadolu'da Güzelhisar Çayı'nın denize döküldüğü Çandarlı körfezinin en son koyunda, doğa ile iç içe yaşayan bir antik kenttir.

Myrina'nın toprak üstü kalıntılarının büyük çoğunluğu yüzyıllar boyunca yakınındaki diğer kentlerin yapımında kullanılmış ve şehir bütünüyle yok edilmiştir. Köklü bir tarihi ve zengin kalıntıları vardır. Özellikle 1874 yılında yapılan bir arkeolojik kazıda bu bölgede beş bine yakın mezar çıkartılmıştır.

Myrina'nın Konumu ve Tarihçesi

İzmir'in Aliağa ilçesi sınırlarındaki Myrina antik kenti, Çandarlı Körfezi'nde (Elaitikos) deniz kenarında kurulmuş önemli bir liman kentidir. Myrina kenti, Kyme, Akhaion Limen ve Gryneion arasında konumlanmıştır. Deniz kenarındaki Güzelhisar (Titnaios) Çayı'nın denize döküldüğü alanda, batıda Kalabasar (Kalabassary/Öteki) Tepe, doğuda Apar (Beriki) ve Kalem Tepe, kuzeyde Andız Tepe, Sarıkaya, Kömürcü ve Kalem Tepe üzerinde yer almaktadır.

İlk defa Herodotos, Kyme, Larisa, Neonteikhos, Temnos, Killa, Notion, Aigirossa, Pitane, Aigai, Smyrna ve Gryneion ile birlikte on iki Aioli kenti arasında saydığı Myrina'nın bulunduğu bölgenin yerleşim açısından İonia'ya göre daha elverişli ancak iklim bakımından elverişsiz olduğunu belirtir.

Ksenophon, Hellenika adlı eserinde, Gorgion ve Gongylos adlı iki kardeşin Thibron'a bağlılık yemini ettiklerini, Gorgion'un Gambrion-Palaegambrion'un, Eretrialı Gongylos'un ise (MÖ 399 yıllarında) Myrina ve Gryneion'un hükümdarı olduğunu belirtir. Ayrıca Gongylos, daha önce Pers yönetimini benimsediği için bu kentlerin hediye olarak verildiğini eklemektedir.

Strabon, Ephesos, Smyrna, Kyme ve Myrina'nın amazonlar tarafından kurulduğunu ve kentin kurucusu amazonun isminin verildiğini belirtir. Strabon, kentin adını aldığı Myrina adlı amazonun ayrıca at kullanmadaki başarısı ve hızından bahseder. Smith'e göre ise Myrina, Myrinus adlı bir kişi tarafından diğer Aiolis Bölgesi kentlerinden daha önce kurulmuştur.

Yaşlı Plinius, Aiolis kentlerini sıraladığı 5. kitabının 32. bölümünde, Kyme kentinden sonra gelen Myrina'nın daha önceki isminin Sebastopolis olduğunu, kentin 40 stadium uzağında Gryneion

Ad alanı	Kategori
Son güncelleme	30.03.2026 14:34
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORİLER	
Genel	Tarihi Yapılar
ETİKETLER	
Tarih	Kültür

yerleşiminin yer aldığını belirtmektedir.

Tacitus, bir deprem sonucunda Anadolu'da bulunan on iki kentin hasar gördüğünü, sonrasında Hierokaesarea, Myrina, Kyme ve Tmolos'un vergiden muaf tutulduğunu belirtir.

Antik Dönem kentleri konusunda antik yazarlar ışığında araştırmalar yapan Smith, Myrina'nın çok güçlü ve küçük bir kent olduğunu, güzel bir limanı olduğunu, Tiberius ve Traian Döneminde kentte depremler olduğunu ancak kentin eski gücüne tekrar kavuştuğunu belirtir. Umar, Myrina'nın bazı yazıtlarda "Mourina" olarak geçtiğini, Myrina adının Luvi dilinden geldiğini, kentin adının "yüce ana yurdu" anlamına gelen Mura-wana'dan geldiğini belirtmektedir. Baltazzi ise Myrina ve Gryneion'un Pergamon topraklarının sınırları içinde kaldığını düşünmektedir.

Sevin, Gryneion'un güney batısındaki kentin Elaitikos Körfezi'nde ve Titnaios Çayı'nın kenarında yer aldığını, Amazonlar kraliçesi tarafından kurulduğunu belirtir. Araştırmacıya göre kent, Attika-Delos Birliği'nin ilk üyelerindendir. MS 17 yılında meydana gelen depremde zarar gören kente yardım eden İmparator Tiberius için kentin adı Sebastopolis olarak değiştirilmiştir. Sevin ayrıca kentte MS 106 yılında deprem olduğunu ve bu nedenle kentin önemini yitirdiğini, MS 4-5. yüzyılda ise kentin Ephesos metropolitliğine bağlı bir piskoposluk merkezi olduğunu aktarmaktadır.

Freely, Aiolis Bölgesi kentlerini anlattığı kitabında Myrina'nın Elaitikos Körfezi'nde, Güzelhisar Çayı'nın kenarındaki konumundan yola çıkarak antik kent konusundaki görüşlerini belirtir. Araştırmacıya göre kent tıpkı Pitane, Elaia ve Gryneion gibi Aiol göçlerinden önce kurulmuştur. Myrina adının bir amazon kraliçesinden geldiğini ve bu ismin Homeros'un İlyada adlı eserinde geçtiğini tespit etmiştir. Buradaki nekropol alanında yapılan kazılar sonucunda çok sayıda Hellenistik Dönem mezarı ve buluntusu ele geçmiştir. Özellikle Tanagra tipindeki figürinler ile birlikte dönemin tanrı ve tanrıçaları, günlük yaşamdan kişiler, tiyatro konulu kişiler, hayvanlar ve benzeri formda figürlerin bulunduğunu eklemektedir.

Bean, Attika - Delos Birliği'ndeki kentin bir talent ödediğini, MS 17 yılında bir deprem sonucunda Tiberius'un kente yardım yaptığını ve kentin adının Sebastopolis olarak değiştiğini ancak sonra tekrar Myrina olarak anıldığına değinmektedir. Araştırmacı, kentin hemen kuzeyinde bulunan Gryneion'un zamanla bağımsızlığını yitirip Myrina'ya bağlandığını, kentin Gryneion'da bulunan Apollon kutsal alanı nedeniyle önemli olduğunu belirtmektedir. MS 106 yılında geçirdiği deprem sonrası Hristiyanlığın yükselişiyle birlikte kentin kutsal yerlerinin önemini kaybettiğini aktarmaktadır.

Stark, Myrina antik kentinin kalıntıları arasında eski duvar molozları ve yüzeyde çanak-çömlek parçalarının olduğuna değinmektedir. Limanın kalıntılarına değinen araştırmacı, dört adet kırık sütun

parçası gördüğünü belirtmektedir. Köylülerin, öküzler tarafından çekilen arabalara, bu antik kentten kalan taşları taşıdıklarını anlatmaktadır. Stark, köylülerden geride kalan taşları yerlerinde bırakmalarını rica ettiğini aktarmaktadır. Sayce, akropol olarak tanımlanan Beriki Tepe’de prehistorik kalıntılar olduğunu, daha sonra ise mezarlık olarak kullanıldığını ve bu mezarların muhtemelen Myrina kentinin zengin ailelerine ait olduğunu belirtmektedir. Ramsay ise kentin Güzelhisar Çayı’nın kuzey kıyısında, Kalabasar adlı denize yakın bir tepede olduğunu belirtmektedir. Bu tepenin kenarlarının kazılarak teraslama yapıldığından ve bunun üzerinde Hellenistik Dönem duvar kalıntısı bulunduğu bahsetmektedir. Duvarın genellikle yatay yönde örülü olduğuna ama bazen bu hattın düzensiz büyüdüğüne değinmektedir.

Atina Fransız Okulu (L’École Française D’Athenes) araştırmacıları E. Pottier ve S. Reinach tarafından 1880-1882 yılları arasında Myrina antik kentinin nekropol alanında çok sayıda mezarın kazısı yapılmıştır. Araştırmacılar daha sonra 1887 yılında yaptıkları çalışmaları ve buluntuları iki cilt halinde (metin ve levhalar) yayınlamışlardır. Araştırmacılar, Myrina kentini Kalabak Hisarı ya da diğer adıyla Kalabassary olarak adlandırmışlardır. Günümüzde Kalabak (Öteki) Tepe olarak bilinen denize en yakın tepe ise Kato Tepe olarak adlandırılmıştır. Bu tepenin kuzey doğusunda rıhtım ya da limana ait kalıntılar, kentin kuzeyinde liman ve iskele kalıntıları belirlenmiştir. Kentin doğusunda günümüzde Apar (Beriki) Tepe olarak bilinen alan akropolis olarak adlandırılır ve çevresinde Bizans Dönemi ve farklı dönemlere ait surlarla birlikte bir kule, çiftlik ve iskele kalıntıları tespit edilmiştir. Araştırmacıların üzerinde çalıştıkları asıl alan ise Apar Tepe’nin kuzey-kuzey doğusu ile Andız Tepe ve bu iki tepe arasında kalan vadide yer alan nekropolistir. Oldukça geniş bir alanı kaplayan nekropolis sınırları içerisinde yapılan kazı çalışmalarında bulunan mezarlar ve kazı çalışmalarının burada başlamasına sebep olan çiftlik işaretlenerek belirtilmiştir. Andız Tepe’nin kuzey doğusunda yer alan mezar odası ayrıca harita üzerinde işaretlenmiştir.

S. Lagona, 1982 yılındaki Anadolu’nun Batı kıyısının topografisi ve Kyme kazı kampanyası başlıklı çalışma kapsamında Larisa, Myrina ve Gryneion antik kentlerinde topografik araştırmalar yürütmüştür. Özellikle Bean’in yayınlarından yola çıkılarak kentin daha önce tanımlanmayan bölümlerinde araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Liman ve bu yapıyla bağlantılı uzun bir dalgakıran ve yuvarlak bir kule tespit edilmiştir. Yüzey araştırma larında seramik parçaları, bronz bir yüzük ve fırınlanmış seramik parçalarına rastlanmıştır. Aynı araştırmacı tarafından Kyme limanında yapılan kazılar sonucunda bulunan kalıntılar ile Myrina limanı karşılaştırılır ve benzer oldukları belirtilmektedir.

Prof. Treversari, Bosio ve Zaccaria Ruggiu tarafından 1982 yılından itibaren jeofizik ve arkeolojik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Özellikle Güzelhisar Çayı ve deniz arasındaki düzlükte kalıntıların

yoğunlaştığı, Beriki Tepe'nin doğu yamacında tiyatro olabilecek kalıntıların tespit edildiği belirtilmektedir. Ayrıca kentin stratejik bir noktada konumlandığı ve Kyme kenti ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Malay, 1983 yılında yayınlanan Kyme'de bulunan üç yeni dekret adlı yayınındaki yazıtlardan yola çıkarak Kyme'de bir Homonia Tapınağı olduğunu belirtir. Araştırmacı bu görüşten yola çıkarak tapınağın vatandaşlar, Roma ya da komşu bir kent ile Kyme arasındaki dostluğu pekiştirmek için kurulmuş olabileceğini belirtir. Bunun dışında Kyme ve Myrina arasında ortak bir Homonia parasının olduğunu bu nedenle Homonia Tapınağı'nın Kyme ve Myrina arasındaki dostluk ve kardeşlik duygularını pekiştirmek için yapılmış olabileceğini belirtir. Aynı yayındaki üçüncü yazıtta bahsedilen Archippe'nin şehre bağışladığı tarlaların Akhaia Bölgesi'nde (Khoros Akhaia) olduklarından hareketle Myrina ve Gryneion arasındaki Akhaion Limen'dan söz edildiği belirtilmektedir.

2001 yılında Erkanal ve İren tarafından Myrina'nın çevresindeki Hatundere köyü çevresi, Musabey köyü, Menemen ve Sakaltepe'de yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir. 2001-2003 yılları arasında aynı araştırmacılar tarafından kuzey İzmir-Menemen araştırmaları kapsamında diğer merkezlerle birlikte Myrina ve Gryneion'u da kapsayan Güney Aioli Bölgesi yüzey araştırmalarına devam edilmiştir.

Foça tarafından 2011 yılında tamamlanan Aliağa ilçesi sınırlarındaki Kendirci mevki, İDÇ liman kurtarma kazısında ortaya çıkarılan bir grup mezar incelenmiştir. Araştırmacı, MÖ 8. yüzyılın başlarında Anadolu kıyıları ile Aliağa Körfezi çevresinde Aioli Bölgesi'ne ait on iki kent devletinin konfederasyon oluşturacak şekilde birleştiğini ve bu birliğin dini birleşim ya da ortak kutsal alanının Gryneion'daki Apollon kutsal alanı olduğunu belirtir.

2011 yılında tamamlanan Aliağa ve çevresindeki arkeolojik yerleşimlerin CBS ile mekânsal analizi adlı çalışmada, Gryneion, Myrina, Kyme, Temnos, Larisa ve Neonteikhos olmak üzere altı adet Aioli Bölgesi yerleşimi incelenmiştir. Araştırmacıya göre Myrina, Gryneion'un güneybatısında, Çandarlı Körfezi'nin son koyunda iki küçük tepeye ve bu tepelerin yamaçlarına yayılmıştır. Doğudaki Beriki Tepe (63 m), batıdaki ise Öteki Tepe (51-59 m) dir. Kent, MS 17 yılındaki depremde büyük zarar görmüş ve İmparator Tiberius yardım etmiş, MS 106 yılında geçirdiği ikinci depremden sonra ise önemini yitirmiştir. Araştırmacı ayrıca Lagona ve ekibinin 1982 yılında gerçekleştirdiği incelemelere değinmektedir. Bu incelemelere göre uzun bir dalgakıran ve yuvarlak bir kule tespit edilmiştir. Ayrıca Beriki Tepe'nin doğu yamacında tiyatro yapısının olabileceği saptanmıştır. Araştırmacıya göre liman Öteki Tepe'nin kuzey doğusundaki kıyıda yer alır. Beriki Tepe'de yer alan surlara göre kentin akropolisinin burası olması gerektiği belirtilir. Ayrıca kentin tarım alanının Kayaalan Ovası olduğu,

çevresinde yükselen Bozdevlit Tepe (ovanın kuzeyinde 207 m), Değirmen Tepe (ovanın güneyinde 78 m) ve Uzunburun Tepe (ovanın doğusunda 97 m) gibi tepeler ile bu tepelerin yamaçlarında yerleşim alanlarının olması gerektiği belirtilmektedir.

2012 yılında yapılan Çandarlı-Aliağa arasındaki kıyı bölgesinin jeomorfolojisi ve kıyı çizgisindeki değişimleri konu alan bir çalışmaya göre, bu alanda tarihsel ve aletsel dönemde pek çok deprem meydana gelmiştir. Araştırmaya göre MS 17’de meydana gelen deprem Ege Bölgesi’ndeki büyük felaketlerden biridir. Batı Anadolu’da Ephesos ile birlikte birçok kent yıkılmıştır. Magnitüdü 7.0 olan depremin şiddeti X’dur. Diğer taraftan MS 105’teki depremde ise Aliağa, Myrina, Çandarlı (Pitane) ve Nemrut Limanı (Kyme) harap olmuştur. Daha sonra 19 Ocak 1909’da meydana gelen depremin merkezi Güzelhisar, Menemen ve Foça arasındadır. Depremde 700 ev yıkılmış, 1000 ev hasar görmüş ve 8 kişi ölmüştür. Depremin magnitüdü 6, şiddeti IX, derinliği ise 60 km’dir. 22 Eylül 1939’daki depremin merkezi Dikili’ye çok yakındır. Araştırmaya göre depremde 1000 ev yıkılmış, 41 kişi ölmüş ve 68 kişi yaralanmıştır²⁷. Kaplan tarafından yapılan Aliağa bölgesinde oluşan kıyı erozyonu nedenleri adlı çalışma 2013 yılında tamamlanmıştır. Araştırmada Myrina’nın yeri belirtildikten sonra bölgede volkanik kökenli kayaçların hâkim olduğu, jeolojik birimlerin alttan üste doğru Dikili ve Zeytindağ grubu olmak üzere iki başlık altında incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Dikili grubunun Erken-Orta Miyosen yaşlı çökel ve volkanik kayalardan, Zeytindağ grubunun ise Geç Miyosen-Pliyosen çökel ve volkanik kayalardan oluştuğu belirtilir.

Myrina, Kalabasar (Öteki) Tepe

Yapılan ilk çalışmalarda Myrina antik kentinin sınırları belirlenmiştir. Çalışmalara göre kent, deniz kenarında ve Güzelhisar (Titnaios) Çayı’nın denize döküldüğü alanda Kalabasar (Kalabassary/Öteki) Tepe, Apar (Beriki) Tepe, Andız Tepe, Sarıkaya, Kömürcü ve Kalem Tepe adlı alanlar üzerinde yer almaktadır (Fig. 7-8). Kentin territoriumunu belirlemeye yönelik araştırmalara ise halen devam edilmektedir.

Araştırmaların başlamasıyla birlikte arkeolojik alanlar tanımlanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda, Myrina antik kentinin batısında yer alan Kalabasar (Öteki Tepe) Tepe’nin kuzey yamacındaki teraslarda araştırmalara başlanmıştır. Tepenin rakımı yaklaşık 65-64 metreye ulaşmakla birlikte tepe yaklaşık 385x343 m. ölçülerindedir. Tepe üzerinde herhangi bir mimari yapı ve kalıntıya rastlanmazken tepenin kuzey yamacındaki 2 numaralı terasta çeşitli kap formlarına ait seramik parçalarına rastlanmıştır. Kapalı kap gövde parçaları, çatı kiremidi parçaları, seramiklere ait ağız, kulp ve kaide parçaları ile birlikte krater benzeri kap parçalarına rastlanmıştır. Deniz seviyesinden 1-8 m.

arası yüksekliğindeki 1 numaralı terasta diğer terasla benzer tipte çeşitli kap formlarına ait seramik parçalarına rastlanmıştır.

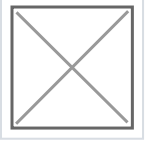
Hellenistik Dönemde savunma açısından güçlü ve korunaklı bir kent olan Myrina'nın surlarına ait kalıntılara Kalabasar (Öteki Tepe) Tepe'de rastlanmıştır. 2015 yılında antik kentin batısındaki Kalabasar Tepe'de deniz kenarında yapılan yüzey araştırmaları sırasında denize yaklaşık 5 m. mesafede yer alan tepenin kuzey batı yamaçlarında rastlanan bir kaçak kazı çukuru içerisinde Hellenistik Döneme ait kent surlarının olduğu görülmüştür. Surlar, denizden yaklaşık 10 m. kodunda, 34 cm yüksekliğinde, 63 cm genişliğinde ve 30 cm kalınlığında dikdörtgen kesme blok taşlardan atkı tekniği ile bir sıra yatay bir sıra dikey olacak şekilde inşa edilmiştir. Duvarın korunan yüksekliği: 133 cm, korunan genişliği ise 80 cm'dir. Aynı alanda Bizans Dönemine ait surlara yapılan eklentiler tespit edilmiştir.

Yapılan ilk gözlemlerde Hellenistik Dönemden sonra Bizans Döneminde surlara takviyeler yapıldığı ve surların dönem içerisinde güçlendirildiği görülmüştür. Kalabasar Tepe ile hemen doğusunda yer alan Apar Tepe arasında, yaklaşık 3 m. uzunluğunda, 0.55 m. yüksekliğinde ve 0.55 m. kalınlığında Bizans Dönemine tarihlenen bir sur duvarı parçası saptanmıştır. Surlar, moloz taşlardan yoğun kireç harç kullanılarak inşa edilmiştir. Bu sur duvarının Apar Tepe'nin hemen Güzelhisar Çayı kenarında yer alan güney eteklerinden itibaren dolaşarak tepenin kuzeyine doğru devam ettiği anlaşılmıştır. Sur duvarları kent içerisinde takip edildiğinde Batı Anadolu'nun diğer kentlerinde olduğu gibi özellikle MS 4. yüzyıldan itibaren Bizans Döneminde kentin sadece Kalabasar Tepe ve Apar Tepe ile birlikte liman ve agorayı kapsayacak şekilde küçüldüğü anlaşılmaktadır.

Myrina Agorası

Kentin kuzey doğusunda, limanın güneyinde, Kalabasar (Öteki) ve Apar (Öteki) Tepe arasındaki düzlükte kentin agorasına ait olduğu düşünülen kalıntılara rastlanmıştır. Burada yapılan araştırmalar sırasında Dor düzenli bir sütun tamburu ile birlikte sağlam durumda Dor düzeninde bir başlık tespit edilmiştir. Aynı alanda belirli bir düzende devam eden tambur kalıntıları nedeniyle söz konusu buluntuların agoranın Dor düzenli stoasına ait olabileceği düşünülmektedir. Aynı alandaki kaçak kazılar sırasında bulunan ve bir kısmı yüzeyde görülebilen kireç taşıdan kesme taş bloklar olasılıkla agoranın alt yapısına ait olmalıdır.

tarihi yapılar

Aliağa, 1937'de **Menemen**'e bağlı bucak olmuştur. 1952'de belediye teşkilatı kurulmuştur.[2] 21 Ocak 1982'de Menemen'den ayrılarak ilçe olmuştur. Aliağa bucağındaki dokuz köye ek olarak Menemen'in merkez bucağından üç, Foça'nın Yenifoça bucağından iki, Bergama'nın Zeytindağ bucağından altı köy daha yeni kurulan ilçeye bağlanmıştır. Aliağa'da eski yıllarda tarım ana *ekonomik* faaliyet kolu iken, devlet ve özel sektör yatırımlarıyla sanayi ve liman kentine dönüşmüştür. test yarihi yapılar

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	11.03.2026 06:47
Oluşturan	Sema
Son düzenleyen	Sema
KATEGORILER	
Tarihi YapılarDin ve Mitoloji	
ETIKETLER	
TarihKültür	

Tisna Antik Kenti

Tisna, Aiolis Bölgesin'deki küçük kentlerden biridir. Kent, Çandarlı Körfezi'ne (Antik ismi: Elaitikos) bakan kayalık bir kütle üstüne, yaklaşık 250-350 m rakıma kuruludur.

Tisna Antik Kenti

Tisna, Aiolis Bölgesin'deki küçük kentlerden biridir. Kent, Çandarlı Körfezi'ne (Antik ismi: Elaitikos) bakan kayalık bir kütle üstüne, yaklaşık 250-350 m rakıma kuruludur. Tisna; günümüzde İzmir ili, Aliağa ilçesi, Uzunhasanlar Mahallesi sınırları içerisinde. Kentin hemen kuzeyinden Güzelhisar (Titnaios/Pythikos) Çayı geçmektedir. Bu akarsu ve etrafında yer alan verimli arazi kent için çok önemlidir. Nehirle aynı adı taşıyan ırmak tanrısı Titnaios, Aigai ve Tisna'nın Roma Döneminde bastığı sikkelerin üzerinde tasvir edilmiştir. Tisna'daki iskanın Orta Tunç Çağı'nda başladığı belirtilmekle birlikte; asıl yoğun yerleşimin Erken Demir Çağ, Arkaik, Klasik ve Hellenistik dönemlerde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Roma ve Bizans dönemlerinde küçük çaplı bir yerleşim olarak varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Tisna'da günümüzde görülebilen arkeolojik kalıntılar arasında sur duvarları, kaya mezarları ve çok sayıda sarnıç sayılabilir

<https://www.aliaga.bel.tr/aliaga/antik-kentler/tisna-antik-kenti>

Ad alanı	Ana
Son güncelleme	30.03.2026 14:35
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER	
Genel Tarihi Yapılar	
ETIKETLER	
Tarih	